

49. møde

Torsdag den 18. januar 1979 kl. 13.00

Dagsorden:

Forespørgsel til økonomiministeren:

Forespørgsel [om renten og udlånsloftet] af Alfred Hansen (DR) og Ib Christensen (DR). (Forespørgsel nr. XI).

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Jeg finder det rigtigt, at folketinget ved indledningen af dagens møde noterer sig, at den grønlandske befolkning ved folkeafstemningen i går klart har tilkendegivet sit ønske om indførelse af hjemmestyre.

Det er glædeligt, at den beslutning, som et flertal i folketinget og i Grønland har truffet, er blevet bekræftet med stor styrke af den grønlandske befolkning.

Tilbage står nu folketingets vedtagelse af, at hjemmestyrelovene træder i kraft den 1. maj, og denne sag vil, som statsministeren allerede har meddelt, meget hurtigt komme til behandling her i tinget.

Der er god grund til i dag at ønske Grønland og dets befolkning til lykke med det meget positive resultat af afstemningen.

Medlemmer af folketinget Hagen Hagensen (KF), Kallesøe (KF), Poul Schlüter (KF) og Stetter (KF) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om lejeværdiregler for 1979, 1980 og 1981.

(Beslutningsforslag nr. B 60).

Medlemmer af folketinget Inger Stilling Pedersen (KrF), Chr. Christensen (KrF) og

Inge Krogh (KrF) har meddelt mig, at de ønsker til justitsministeren at stille følgende:

Forespørgsel.

»Hvilket syn har ministeren på de nugældende adoptionsreglers tilstrækkelighed, set i lyset af vedkommende myndigheds administration af reglerne og de synspunkter, der er udtrykt i betænkning nr. 775/76 om godkendelse som adoptivforældre?«

(Forespørgsel nr. XVI).

Skriftlig fremsættelse af forslag:

Hagen Hagensen (KF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om lejeværdiregler for 1979, 1980 og 1981.

(Beslutningsforslag nr. B 60).

Især på grund af de løbende overenskomstforhandlinger er det ønskeligt, at regering og folketing hurtigt tilkendegiver, at lejeværdien af egen bolig ikke forøges i år og de kommende år.

Jeg henviser i øvrigt til de forslaget ledsagende bemærkninger og anmoder om en hurtig og velvillig behandling af forslaget.

Den eneste sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til økonomiministeren:

Forespørgsel af Alfred Hansen (DR) og Ib Christensen (DR):

»Hvilke oplysninger kan regeringen give om den indflydelse, som den høje indenlandske rente og udlånsloftet har på erhvervslivets omkostninger og dermed på konkurrenceevnen og beskæftigelsen?«

(Forespørgsel nr. XI. Anmeldt 14/12 78. Fremme af foresp. vedt. 10/1 79).

Forhandling

Alfred Hansen (DR):

Når retsforbundet i dag har anmodet om at få specielt drøftet renteproblematikken, så er der flere begrundelser herfor.

For det første at renten er en så stor belastning for det danske erhvervsliv, at det

[Alfred Hansen]

hæmmer erhvervslivets konkurrenceevne over for udlandet og dermed har afgørende indflydelse på det store arbejdsløshedstal, som vi jo desværre har. Men ud over at det hæmmer erhvervslivet, er det lige så klart, at det også er en stor hindring for de ganske almindelige mennesker, som skal stifte bo, hvad enten de selv ønsker at købe hus eller de ønsker at bebo en lejlighed. Hvis de ønsker at bebo en lejlighed inden for det almennyttige byggeri, og hvis huslejen f. eks. er 3.000 kr. om måneden, så er de 2.500 kr. heraf en følge af renten.

Det er også vigtigt, at vi får fokuseret i højere grad på renten som omkostningsfaktor i det hele taget. Der har været en tilbøjelighed til, navnlig i forbindelse med overenskomstforhandlinger, udelukkende at betragte lønomkostningerne som værende den væsentligste omkostningsfaktor.

Den høje indenlandske rente og udlånsloftet, som er temaet for debatten her i dag, spiller en stor rolle for erhvervslivet, for erhvervslivets omkostninger og dermed for konkurrenceevnen og beskæftigelsen. Det høje danske renteniveau er direkte samfundsskadeligt, idet rentebyrden er en så stor belastning for det danske erhvervsliv, at det ikke giver det en reel chance for at konkurrere med tilsvarende virksomheder i andre lande. De 200.000 arbejdsløse er et tragisk resultat heraf, og jeg vil gerne oplyse, at rentekomkostningerne i Danmark gennemgående er det dobbelte af, hvad de er i alle andre europæiske lande, bortset fra England. De danske lønomkostninger er ikke højere end i de lande, vi normalt sammenligner os med, hvilket ellers ofte bliver påstået. Jeg kan endvidere oplyse, at det danske lønniveau er af samme størrelsesorden som i de andre europæiske industrilandene, ja, det ligger endog under niveauet i f. eks. Norge og Sverige.

Især for alle nyetablerede, men også for de allerede etablerede inden for erhvervslivet, som ønsker at ekspandere, som ønsker at udvide og derfor har et særlig stort kapitalbehov, er renteniveauet en særlig stor belastning. Det påvirker investeringsomkostningerne inden for handel, industri, håndværk og landbrug samt boligudgifterne i almindelighed i uheldig retning, og det vil sige i opadgående retning.

Som jeg tidligere kort har bemærket, er det navnlig i forbindelse med overenskomst-

forhandlinger påstået, at lønudgifterne er årsag til erhvervslivets høje omkostninger. Derfor har man givet dem hovedansvaret for den dårlige konkurrenceevne og den stigende arbejdsløshed. En sådan betragtning er både ensidig, proportionsforvrængende og forkert, idet mange andre faktorer, navnlig renten, har afgørende indflydelse på omkostningsniveauet. Jeg vil ikke påstå, at lønudgifterne ikke også kan være en omkostningsfaktor, men jeg vil gerne her i eftermiddag bidrage til, at vi ikke ensidigt betragter lønningerne som værende den væsentligste omkostningsfaktor, men i højere grad retter søgelyset mod renteniveauet.

I redegørelsen til folketinget den 3. oktober sagde statsministeren, at det var et vigtigt mål for regeringen at skabe forudsætninger for en rentesækning. Regeringen får i dag mulighed for at oplyse tinget og befolkningen om, hvilke initiativer regeringen har tænkt sig at tage for at leve op til denne målsætning. Og da det også i forbindelse med de igangværende overenskomstforhandlinger er af afgørende betydning for arbejdsmarkedets parter at kende regeringens planer på det pengepolitiske område, er retsforbundets forespørgsel særdeles relevant.

Økonomiministeren (Anders Andersen):

De emner, som forespørgslen vedrører, hører jo til de emner, som ret ofte dukker op her i folketingets forhandlinger. Rentespørgsmålet har således været til debat i maj sidste år, og spørgsmålet om udlånsloft har været til debat i november. Forespørgerne må derfor have mig undskyldt, når jeg i min besvarelse i meget vid udstrækning må give oplysninger, som i de forløbne 7-8 måneder allerede er indgået i folketingets debatter.

Spørgsmålet om, hvilken indflydelse den høje indenlandske rente har på erhvervenes omkostninger, på konkurrenceevnen og beskæftigelsen, er egentlig et ganske vanskeligt spørgsmål at besvare, al den stund en meget væsentlig del af erhvervenes finansiering i de forløbne år er sket igennem udenlandske lånoptagelser. Det skyldes to forhold.

For det første har erhvervene i vid udstrækning en mulighed for at vælge mellem lånoptagelser her i landet og i udlandet, og naturligtvis vælges finansieringsmuligheder, som skønnes at give dem de laveste udgifter.

[Økonomiministeren]

For det andet har vi i en vis udstrækning igennem vor interne tilrettelæggelse af kreditforholdene tilskyndet dem til sådanne lånoptagelser for at sikre finansieringen af det underskud på betalingsbalancen, som vi i så mange år har måttet konstatere.

Når dette er sagt, vil jeg naturligvis understrege, at ingen herhjemme, heller ikke regeringen, vil ønske et renteniveau, som er højere end strengt nødvendigt for at sikre den kapitalimport, som skal til for at finansiere vores betalingsbalanceunderskud. Denne problemstilling er alment accepteret, og inden for disse rammer har regeringen tilstræbt at mindske erhvervenes finansieringsudgifter i så vid udstrækning som muligt.

Jeg kan pege på, at for den del af finansieringen, der påvirkes af de til enhver tid gældende rentevilkår – det vil f. eks. sige bank- og sparekassekreditter – er der i løbet af de sidste år sket et fald i renten på ca. 3 pct., fra 15 til 12 pct., og det er jo ikke nogen helt ringe fordel for erhvervene. Jeg kan nævne, at tager man udgangspunkt i de oplysninger, som indgår i beretningen fra Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk, betyder rentefald af denne størrelse et fald i omkostningerne på ca. 0,3 pct., målt i forhold til omsætningen.

For den del af erhvervenes lånoptagelse, som sker igennem udlandet, er den interne renteutvikling naturligvis kun interessant, for så vidt som den giver et grundlag for at overveje, hvor lånoptagelserne er fordelagtigst. Der er imidlertid herudover andre elementer, der indgår i vurderingen, bl. a. udviklingen i valutakursforholdene, og her har de sidste års urolige tendenser givet gevinster eller tab – alt efter i hvilken valuta lånene er optaget – der ikke altid er blevet opvejet af forskellen i rentevilkårene. For de større firmaer er der mulighed for at afbalancere risikoen for tab ved en passende blanding af de valutaer, som de optager lånene i. For mindre virksomheder er en sådan mulighed ikke altid til stede, og selv om de nu gennemførte regler giver adgang til at indregne kurstab i den skattepligtige indkomst, kan risikoen være betydelig.

Under den debat, som vi havde i maj sidste år, pegede jeg derfor som ordfører for venstre på, at der kunne være grund til at overveje at aflaste virksomhederne for en del af den risiko, ved at staten optog lånene i

udlandet og genudlånte dem på vilkår, som svarede til den afbalancering af risikoen for kurstab og kursgevinster, som kunne opnås gennem blanding af lånoptagelser i udlandet. Det er jo sket igennem den såkaldte K-låneordning, hvor der for 1979 og 1980 gennem Hypotekbanken hvert år stilles 1 mia kr. til rådighed for erhvervene til finansiering af investeringer. Rentevilkårene er gunstige, idet udlånene sker til en rente på 10 pct., mens den normale rente for langfristede indenlandske lån som bekendt ligger betydelig højere.

Som det fremgår heraf, har vi accepteret, at renten er en betydningsfuld omkostningsfaktor, som ordføreren for forespørgerne også nævnte, om end man ikke skal overvurdere virkningen af mindre ændringer i niveauets højde. Vi har derfor inden for de mulige rammer tilrettelagt den økonomiske politik sådan, at erhvervene alt taget i betragtning får mulighed for at finansiere til så lempelige rentevilkår som muligt.

Ser vi derefter på spørgsmålet om udlånslofternes påvirkning af omkostningsniveauet, har jeg allerede peget på, at erhvervene i vid udstrækning har mulighed for at søge udenlandsk finansiering og således ikke som husholdningerne er begrænset af udlånsloftets finansieringsmulighed. For en ordens skyld skal jeg oplyse, at erhvervenes lån i realkreditinstitutterne siden efteråret ikke har været omfattet af udlånsbegrænsninger.

Alt i alt vil jeg gentage, hvad jeg oplyste i debatten i november, at vi ikke har nogen eksempler på, at virksomheder er blevet undtaget fra indenlandsk finansiering som følge af manglende lånemuligheder. Men vi kender naturligvis eksempler på, at virksomheder ikke har kunnet få lån som følge af manglende kreditværdighed. Udlånsloftets isolerede indflydelse på erhvervslivets omkostninger og konkurrenceevne og beskæftigelse er derfor meget begrænset.

Sammenfattende tror jeg at jeg kan sige vedrørende den stillede forespørgsel, at vi alle er enige i, at renten er en faktor, der må tages med i betragtning ved vurderingen af erhvervenes forhold, og at rentevirkningen kan være og er forskellig over for forskellige virksomheder, men at man ikke skal vurdere finansieringsforholdene som værende så betydningsfulde, at dette alene har øvet afgø-

[Økonomiministeren]

rende indflydelse på konkurrenceevne, produktion og beskæftigelse.

Der er naturligvis ikke med dette sagt, at vi ikke skal gøre alt, hvad vi kan, for at få reduceret også denne omkostningsfaktor. Man må imidlertid gøre sig klart, at mulighederne for at nedbringe renten er bestemt af forhold uden for den finansielle sektor og knyttet til størrelsen af betalingsbalanceunderskuddet og finansieringsbehovet samt ikke mindst til, at foranstaltningerne omkring pris- og omkostningsudviklingen lykkes, og at det kan lykkes at begrænse omkostningerne og prisstigningerne i forhold til omverdenen. Så vil der være basis for en stærkere eksportstigning, der kan aflaste finansieringsbehovet og dermed reducere behovet for et betydeligt spænd imellem de indenlandske og de internationale rentesatser. Samtidig vil alene det forhold, at prisstigningstakten dæmpes, åbne mulighed for et rentefald. Også på dette område afhænger meget af udfaldet af de igangværende overenskomstforhandlinger.

Alfred Hansen (DR):

Jeg takker for ministerens svar, selv om der jo ikke var noget særlig nyt i det, ministeren sagde. Jeg vil gerne om ikke korrigerer ministerens udtalelser, så gøre opmærksom på, at den debat, som ministeren henviser til, og som vi havde i foråret 1978, gik på, hvad regeringen ville gøre for at bringe renten ned. Emnet for forespørgslen i dag er med vilje drejet derhen, i hvor høj grad regeringen kan påvise at rentehøjden har indflydelse på omkostningsniveauet. Yderligere har vi taget begrebet udlånsloft med ind for at få regeringen til at tilkendegive, hvordan det efter regeringens opfattelse smitter af på omkostningsniveauet og på rentehøjden. Der er altså ikke svar at hente i det, ministeren sagde ved den sidste debat, vi havde. Det, det drejer sig om her, er, hvad rentehøjden fører med sig af ulyksaligheder for det danske samfund.

Nu kan det være gavnligt ved en sådan debat at henvise til, hvad andre har sagt om den samme ting, om det samme emne. Jeg vil gerne citere en leder fra Børsen den 22. juni 1978:

»... den danske økonomi befinder sig i en ond cirkel, og at det høje renteniveau er et udtryk herfor.«

Jeg skal som kommentar til denne udtalelse sige, at når regeringen påstår, at finansieringen af betalingsbalanceunderskuddet forudsætter et højt dansk renteniveau, og at den høje rente som omkostning forringer virksomhedernes konkurrencestilling og dermed forværrer den løbende betalingsbalance, så vil det altså sige, at den bider sig selv i halen. Regeringen siger, at vi er nødt til at have en høj rente for at klare vores betalingsbalanceunderskud, og i den forbindelse kunne man henvise til Norge, som har et større betalingsbalanceunderskud end Danmark og alligevel en rente, der kun er på cirka halvdelen af det, den er i Danmark.

Det er sådan, også med debatten i går in mente, at vi har en meget stor gæld til udlandet. Det er sådan, at den samlede årlige ydelse, det vil sige summen af afdrag og renter, allerede før den påtænkte lånoptagelse vil belaste de offentlige kasser i Danmark med 9 mia kr. i 1983.

Så fører man en stram indkomstpølitik, man fører en stram valutapølitik, man fører en stram pengepølitik. Forudsætningen for at kunne forbedre vores betalingsbalance er, at vi får en større eksport til udlandet. Derfor er det besynderligt, at regeringen ikke vil se i øjnene, at netop renten er en stor omkostningsfaktor for erhvervs livet og dermed en hindring for, at vi kan opnå det tilsigtede mål.

Finansminister Heinesen sagde til Børsen den 29. juni 1978:

»Lad mig slå fast, at regeringens mål er at nedbringe arbejdsløsheden og forbedre betalingsbalancen. En af de vigtigste forudsætninger herfor er en styrkelse af konkurrenceevnen.«

Til det skal jeg sige, at der jo heller ikke her af finansministeren er lagt op til en løsning af problemet. Man vil styrke konkurrenceevnen, men man vil ikke finde de midler og tage de metoder i anvendelse, som er en forudsætning for styrkelsen af konkurrenceevnen.

Yderligere dokumentationsmateriale for den ulyksalige høje rentes indvirkning på det danske samfund og hovedårsagen – én af årsagerne i hvert fald – til den situation, vi befinder os i, skal jeg søge i direktør for

[Alfred Hansen]

Handelsbanken Bendt Hansens udtalelse. Han har sagt til Børsen, »at man ikke må glemme, at blot 1 pct.s rentefald betyder besparelser på erhvervslivets omkostninger på ca. 400 mill. kr.«

Den nye overvismand, Hans Zeuthen, siger til Politiken den 3. oktober 1978, at der er meget selvmodsige i den rentepolitik, vi fører herhjemme. Det høje danske renteniveau skulle ikke være nødvendigt, når vi samtidig fører en stram valutakurspolitik og rationerer kreditten. Hertil skal jeg sige, at jeg er enig med hr. Zeuthen i denne udtalelse. Hr. Zeuthen siger endvidere, at den høje rente virker som en dobbelt dækning. Det er altså en kolossal sikkerhed, regeringen her lægger op til i sin politik. Man stiler bevidst efter en høj og samfundsskadelig rente, og endvidere fører man en stram valutakurspolitik og rationerer kreditten.

Jeg vil gerne spørge, om ministeren er enig i de udtalelser, som jeg her har citeret. Jeg vil gerne henvise til en dansk erhvervsmand, nemlig direktør Peter Bennedsen fra Dørfabrikken Jutlandia i Sdr. Felding, som den 5. januar 1979, i en TV-udsendelse svarede på følgende spørgsmål fra speakeren: »Hæmmer lønniveauet konkurrenceevnen?« Direktør Peter Bennedsen svarede:

»Det er min fuldstændig faste overbevisning, at vi på ingen måde har problemer med at konkurrere med nogen virksomhed, hverken her eller i udlandet, på grund af lønnen. Men jeg ved, at enhver virksomhed, som ville blive etableret i et andet land, af det her format« – i parentes bemærket: med 250 ansatte – »den ville have en renteudgift på under det halve af det, vi har, og det vil igen betyde, hvis vi kobler det over til lønnen igen, at kunne vi køre på et renteniveau, der var som renteniveauet i udlandet, så ville det ikke betyde noget som helst, om vi de næste par år skulle betale en halv snes procent mere i løn.«

Vi ved endnu ikke, om regeringen vil gribe ind i de kommende overenskomstforhandlinger. Man gjorde det sidste gang, og ved sidste overenskomstafslutning var kravet fra regeringen – det var ganske vist ikke den samme, men det var stort set den samme politik, der blev ført; skulle man endelig vurdere en drejning, så ligner den måske nok mere Poul Hartlings tidligere politik, end den ligner den politik, som man kunne forvente af

socialdemokratiet – højst 6 pct.s lønstigning pr. år og en garanteret mindsteløn på 29 kr. pr. time. På samme tidspunkt blev det konstateret, at renteudgiften for en nyetableret arbejdsplads var 32 kr. pr. time, altså mere end det, som var den garanterede mindsteløn.

Den høje rente rammer mange andre end erhvervslivet, den rammer også boligbyggeriet. Her kan nævnes, at hvis vi f. eks. tager det almennyttige byggeri, som blev fuldført i 1977, så vil huslejen for en 80 m² lejlighed være 2.916 kr. pr. måned. Heraf går 2.415 kr. til rentebetaling, hvilket svarer til 83 pct. af de samlede boligudgifter.

Jeg vil gerne føre bevis for, at den danske rente er uforholdsmæssig stor. En oversigt over renten i 3 lande, nemlig Norge, Frankrig og Danmark, ser ud som følger:

I 1975 havde Norge en rentesats på 7,29 pct., Frankrig havde på samme tidspunkt 11,45 pct. og Danmark 12,72 pct. – Nu kan det være svært at holde styr på tal, men jeg skal forsøge at nævne dem i et langsomt tempo, så i hvert fald ordførerne har mulighed for at notere dem ned.

Fra 1975 til 1978 steg renten i Norge fra 7,29 til 8,59 pct., i Frankrig faldt den fra de omtalte 11,45 til 10,84 pct., men i Danmark steg den fra 12,72 til 16,87 pct. Det betyder for de 3 landes vedkommende en stigning, subsidiært et fald. Stigningen i rentesatsen i Norge på de 3 år var 17,8 pct., i Frankrig faldt den med 5,3 pct., men i Danmark steg den med 32,5 pct. Danmark har altså haft den største rentestigning de sidste 3 år. Renteudgiften for hver 100 kr., som en virksomhed bruger, udgør for Norge 6 kr. 50 øre, for Frankrig 6 kr. 90 øre, men for Danmark 10 kr.

Endvidere er lønudgifterne stort set de samme. I hvert fald viser det sig, at Danmark har haft den mindste stigning i lønudgifterne i de sidste 6 år. I Norge steg lønnen i danske kroner fra 23 kr. 70 øre til 53 kr. 10 øre fra 1972 til 1978, en stigning på 124,1 pct., i Frankrig steg den fra 16 til 35, en stigning på 122,5 pct., og i Danmark steg lønnen fra 22,98 til 49,84 kr., en stigning på 116,9 pct.

Når nu man ofte lægger lønningerne for had, så var det måske årsagen, om man lige som skævede til, hvad årsagen til de påståede høje lønninger er. Ja, årsagen er jo bl. a., at skattestigningen har været enormt voldsom

[Alfred Hansen]

de seneste år, og så er det måske meget rimeligt, at også lønmodtagerne gerne vil have dækket noget ind. De seneste beregninger viser, at netop reallønnen for mange lønmodtagere er gået ned de seneste år, selv om lønnen i kroner og øre er steget. Det hører med i billedet, og jeg kunne ligesom forestille mig ud fra det, ministeren sagde, og ud fra det, regeringen plejer at lægge frem her i folketinget, at man vil fortsætte med at opkræve skattekrone hos borgerne og så give dem ud igen efter de tilfældige søms princip til det danske erhvervsliv i et panisk forsøg på at bringe omkostningsniveauet ned og derved forbedre konkurrenceevnen. Vi har set resultaterne af denne politik, og jeg vil derfor opfordre regeringen til at sadle om, til at føre en politik, der skaber et politisk grundlag for en rentesænkning i Danmark.

Jeg skal til slut bede ministeren om at kommentere den seneste tids debat vedrørende passiv investering i jord og fast ejendom. Finder ministeren det rimeligt, at regeringen nu ønsker at føre en indkomstpolitik, der reelt kun er lønpolitik, og vil man fortsat tillade prisstigninger på jord og fast ejendom og dermed formuestigninger – indtægter ved salg, fortjenstmuligheder ved salg, af jord og fast ejendom – i en sådan grad, som tilfældet er?

Vi fik oplyst forleden via medierne, at prisen på parcelhuse fordobledes på 2½ år, og på landbrugsejendomme sker fordoblingen på 1½ år. Jeg synes nok, der er en faktor her, som regeringen også burde fokusere på. Jeg vil gerne spørge, hvilke planer regeringen har om at stoppe spekulationsmulighederne. Er ministeren ikke enig med retsforbundet i, at det, at man kan anbringe sine penge i noget så værdifast som jord og fast ejendom med en afkastningsevne på en 30–40 pct. på årsbasis, er med til at presse renten i vejret?

Hvis jeg begyndte at samle penge sammen, fordi jeg agtede at købe et hus om nogle år, så giver man mig 12 pct. eller deromkring i rente af de penge, jeg sparer op. Skatten tager de 7 af de 12 pct., så har jeg 5 tilbage. Når inflationen er en 10–12 pct., har det rent faktisk på årsbasis kostet mig en 5-6-7 kr. at spare 100 kr. op. Derfor bør jeg, hvis ikke jeg er alt for stupid, styrte hen i banken allerede i dag og forsøge at låne penge og investere dem i sommerhusgrunde eller huse, eller hvad det nu kan være, for derved ved jeg

at jeg kan tjene, ved senere salg, 30 pct. ubeskattet.

Jeg vil også gerne høre, hvilke planer ministeren og regeringen har med hensyn til den bebudede afskaffelse af rentefradraget, i hvor høj grad ministeren mener at rentefradragsretten for privat gæld har indflydelse på renteniveauet. Der er nok ingen tvivl om, at hvis man over en meget lang årrække – for at ingen skal komme økonomisk i klemme og have handlet under falske forudsætninger – afskaffer rentefradragsretten, så vil renten falde, når rentefradragsretten totalt er afskaffet. Jeg ved ikke, om ministeren også har den opfattelse, men det er mit indtryk.

Ministeren har givet udtryk for – jeg vil gerne have det dokumenteret her fra talerstolen – at allerede i det øjeblik regeringen eventuelt har fremsat et forslag om afskaffelse af fradrag for renter af privat gæld, vil det have afgørende indflydelse på rentens højde.

Jeg håber, ministeren i sit kommende indlæg vil løfte sløret for de initiativer, regeringen vil tage. Jeg mener, der er ét afgørende område, som man skulle sætse på, nemlig at fjerne enhver form for spekulationsmulighed, og så bør regeringen også ophæve låneloftet totalt, idet det meget ofte er de små lånere, der kommer i klemme, og som derfor må ty til det grå pengemarked, hvis ågerrenter vi desværre kender alt for godt.

Poul Nielson (S):

Jeg skal først fastslå, at den socialdemokratiske gruppe kan tilslutte sig den besvarelse, økonomiministeren har givet i anledning af denne forespørgsel.

Når man spørger, hvilken indflydelse den høje indenlandske rente og udlånsloftet har på erhvervslivets omkostninger og dermed på konkurrenceevnen og beskæftigelsen, ja, så kan der selvfølgelig ikke svares andet, end at det høje renteniveau naturligvis isoleret set har en klart negativ indflydelse på omkostninger og konkurrenceevne og beskæftigelse; for udlånsloftets vedkommende er det derimod ikke så klart, at der er en sammenhæng. Vi mener ikke at kunne se nogen nævneværdig betydning i praksis for erhvervslivet af udlånsloftet.

Men sådan kunne man jo ret beset tage ethvert af de forskellige elementer i den økonomiske sammenhæng ud af sammenhængen

[Poul Nielson]

og opstille mere eller mindre enøjede betragtninger over, hvordan tingene kunne se anderledes ud, dersom der ikke lige tilfældigvis netop var en sammenhæng mellem problemerne. Dette kunne selvfølgelig også være en underholdende og i øvrigt harmløs beskæftigelse, dersom der ikke lå den risiko, at man ved at diskutere økonomisk politik på denne facon kunne indgive folk en falsk forestilling om, at der findes meget enkle og umiddelbart gennemførlige løsninger her og nu på de indviklede problemer. For det er jo elementært, at når den høje rente har en negativ virkning på konkurrenceevnen og beskæftigelsen, så kan vi løse disse problemer ved at sætte renten ned. Det lyder ikke så forfærdelig indviklet. Men hvis man så tager mod til sig og tager skridtet videre og spørger, hvilke forudsætninger der i øvrigt må være opfyldt i den økonomiske situation, for at et rentefald kan gennemføres på en holdbar måde og gennemføres uden negative bivirkninger i andre retninger, på andre punkter i økonomien, ja, så begynder det faktisk at blive noget mere indviklet. Så nærmer man sig virkeligheden.

Retsforbundets forespørgsel og også en række elementer i hr. Alfred Hansens tale her er i forhold til virkeligheden formuleret lidt på samme måde, som når manden, der har tabt gadedørsnøglen, står og leder efter den henne under gadelygten og på den forbi-passerende politimands spørgsmål om, hvorfor han dog leder dér og ikke henne ved gadedøren, svarer, at der jo er meget lysere herhenne under lygten! Det er en lidt problematisk måde at diskutere økonomisk politik på.

Der er selvfølgelig ingen tvivl om, at renten er en alvorlig belastning for det danske erhvervsliv, også når man sammenligner internationalt, og socialdemokratiet tillægger det bestemt en overordentlig stor betydning, at den økonomiske politik tilrettelægges sådan, at en rentesænkning muliggøres. Dette tilstræber vi både gennem den generelle økonomiske politik og også gennem en række mere specielle aktiviteter, sådan som det også er blevet anført her fra regeringens side i dag.

Vi synes f. eks., at K-låneordningen er et udmærket initiativ ud fra en erhvervspolitisk betragtning, og man kan også tilføje, at en styrkelse af kapitaldannelsen i dansk økonomi på et bredere grundlag, sådan som vi fo-

restiller os det f. eks. gennem en demokratisering af ejerforholdene i form af ØD, ville muliggøre en kapitaldannelse, som kunne bidrage til en situation, der muliggjorde en sænkning af renteniveauet her i landet. Man kan også anføre, at en gennemførelse af en sanering af skattefradragene for renterne formentlig også ville kunne bidrage til at muliggøre et lavere renteniveau her i landet.

Vi vil blive ved med at forfølge denne målsætning både gennem den generelle økonomiske politik og gennem forskellige enkeltaktiviteter. Men vi vil også gerne på given foranledning – og det må man betragte denne debat som – advare mod illusioner om, at det er en enkel sag, der kan klares med et elegant øksehug.

Jeg skal slutte med at sige, at den antydning af letsind, som jeg synes at kunne spore i hr. Alfred Hansens fremstilling, i hvert fald ikke er en måde at håndtere disse problemer på, som vi finder særlig anvendelig. Tværtimod vil jeg afslutningsvis gentage, at vi finder det problematisk at lægge op til illusioner om enkle løsninger. Det er meget komplekse problemer, og vi tør ikke gå ud og love helt bestemte, nemme resultater, når det gælder rentens højde.

Maisted (FP):

Rent undtagelsesvis er jeg enig med socialdemokratiets ordfører i, at det næppe er nok at konstatere, at renten spiller en stor rolle for dansk erhvervslivs konkurrenceevne. Det er snarere vigtigt at opsummere de problemer, der er årsag til, at denne regering må påføre dansk erhvervsliv en ekstra byrde i form af et højt renteniveau, for dette renteniveau er jo et spejl af de faktiske forhold.

Jeg tror ikke, man behøver at være særlig skriftklog for at forudse, at diskontoen vil blive sat op, når overenskomsterne er færdigbehandlet i folketinget. Som det ser ud i dag, vil vi få en lønstigning på ca. 10 pct. i 1979, hvilket betyder en forhøjelse af renten. Den kosmetiske ændring af diskontoen, som Nationalbanken foretog i juli 1978, gik kun ud over bankerne, fordi det hurtigt viste sig, at kunderne ikke nøjedes med 12 pct. p.a., men købte statsobligationer med en effektiv rente på 16–17 pct. eller obligationer, hvor den lange obligationsrente ligger på 17–18 pct. Der er altså tale om, at de mennesker, der

[Maisted]

har kapital, ikke har tillid til den førte pengepolitik, men kræver langt større rente, end regeringen og dermed Nationalbanken havde tænkt sig de skulle have.

Det er selvfølgelig en naturlig reaktion på den politik, der føres af en regering, der i årevis har ført landet ud i en mere og mere kaotisk situation. Jeg tager selvfølgelig den foregående mindretalsregering med i denne betragtning. Det kan undre, at befolkningen holder socialdemokratiet ved magten. Men det skyldes sikkert, at socialdemokratiet pr. tradition har en stor vælgerskare, som stemmer på partiet, fordi de tror, det er det samme parti som i H. C. Hansens dage, og mange stemmer af frygt for udviklingen i håb om, at landets største arbejderparti er garant for, at landet ikke ender i kaos.

Socialdemokratiet og statsministeren har jo ført en dygtig kampagne, hvor det er lykkedes indtil nu at bilde befolkningen ind, at samfundet skal være kompliceret og i økonomiske vanskeligheder, og at den store arbejdsløshed er udlandets skyld, samt at socialdemokratiet er årsagen til, at det hele ikke er meget værre, end det er.

Endelig holdes socialdemokratiet ved magten af de store faglige organisationer, der hver især mener at kunne få fremmet deres særinteresser på andre befolkningsgruppers bekostning.

Men ingen kan tænkes at holde socialdemokratiet ved magten, hvis det afgørende er at fremme befolkningens velstand og værne om den personlige frihed.

Årsagen til den svigtende konkurrenceevne på grund af den høje rente skal ses i sammenhæng med den økonomiske politik og den øvrige samfundsnedbrydende politik, socialdemokratiet står for. Kendsgernerne viser, at det er en forfæjlet politik, der har ført i tusindvis af danske ud i ulykke. Det er lykkedes at oppiske et had til dansk erhvervsliv, der er fuldstændig uforståeligt, fordi det er det, vi alle sammen skal leve af.

Dansk erhvervsliv er ikke noget abstrakt begreb, det er dér, hvor – i hvert fald indtil videre – over halvdelen af befolkningen tilbringer deres arbejdsdag. Dansk erhvervsliv er fundamentalt set sundt og meget fleksibelt, og der er mange ikke-udnyttede muligheder på de internationale markeder, et effektivt fungerende erhvervsliv som det danske kunne drage fordel af, hvis de rette forudsætnin-

ger herfor blev skabt i den økonomiske politik her i landet.

Men regeringen, der desværre har fået støtte af partiet venstre, ønsker ikke at skabe den nødvendige ændring i den økonomiske politik. Denne regering ved bedre end de tusindvis af danske virksomheder, hvordan man skaber velstand for befolkningen; derfor lægger det offentlige beslag på næsten to tredjedele af vor produktion. Denne regering ved bedre end nogen, hvordan man afskaffer arbejdsløsheden; derfor ansætter den flere og flere i den offentlige sektor til at udføre uproduktivt arbejde. Denne regering har skabt enorme underskud på de offentlige budgetter, der tvinger regeringen til at optage lån i ind- og udland, og for at nogen overhovedet vil købe disse statspapirer, skal der være en høj rente og en skattefri kapitalgevinst.

På grund af det offentliges overforbrug og andet overforbrug har vi betalingsbalanceunderskud over for udlandet. Det vil sige, at vi har behov for at få fremmed valuta hjem som lån, og regeringen er også af den grund nødt til at fastholde et højt renteniveau, der tvinger danske erhvervsvirksomheder til at låne i udlandet.

I den forbindelse kender vi jo SV-regeringens politiske mål, at betalingsbalanceunderskuddet over for udlandet skal bringes ned til 6,5 mia kr. i 1979, og jeg har forstået, at SV-regeringen ingen berettigelse har, hvis man ikke kan nå dette mål. Alle andre tror ikke på, at SV-regeringen kan nå dette mål, og det vil sige, at befolkningen må regne med nyvalg senest i slutningen af 1979.

Venstre er åbenbart af den opfattelse, at det private forbrug skal holdes nede i 1979, om nødvendigt med øgede skatter og med en højere rente. Så skulle man jo tro, det var muligt at nå dette mål, når man bremser for importen og øger omkostningerne for dansk erhvervsliv. Men dette kunstgreb vil ikke hjælpe – på grund af lønglidninger og andre udgifter, der bliver væltet over på produktionen og derved formindsker vore muligheder for at øge eksporten.

Hvad der er endnu værre, er, at regeringen ikke har tænkt sig at gøre noget ved den offentlige sektor, hvor det store overforbrug ligger. På trods af at man fortæller befolkningen, at en forbrugsudvidelse på 1-2 pct. er uacceptabel, fortsætter det offentlige med

[Maisted]

en forbrugsudvidelse på ca. 5 pct. om året. Derfor er en bedring af betalingsbalancen over for udlandet og en lavere rente i 1979 utopi. Tværtimod følges dette overforbrug op af en politik, der forstærker vore vanskeligheder. Socialdemokratiet med satellitpartier har fået gennemført en lovgivning, hvor de politiske ambitioner på alle niveauer skal gennemføres, uden at det medfører et økonomisk medansvar for samme personer.

Ude i landet sidder socialdemokrater og venstrefolk og kræver ind af statskassen, og der bruges to argumenter. Det første er: vi er ikke ansvarlige for den lovgivning, de laver inde på Christiansborg, vi skal blot sørge for, at lovene bliver fulgt op med øgede offentlige udgifter. Det andet argument er: staten betaler halvdelen af vore udgifter, så vi må bruge så mange penge som muligt i vor kommune eller vort amt, så vi ikke bliver sorteper i forhold til de andre.

Er der virkelig nogen, der tror, at det er muligt at styre de offentlige udgifter, når man giver politikerne muligheder for at bruge dobbelt så mange penge, som de er ansvarlige for i form af en skatteopkrævning? Selvfølgelig vil omkostningerne og renten stige, og selvfølgelig vil omkostningerne for erhvervslivet stige, og konkurrenceevnen vil falde.

Men hermed stopper den samfundsundergravende politik ikke. Når det offentlige lægger beslag på ca. $\frac{1}{3}$ af produktionen og den ledige kapital anbringes i obligationer og statspapirer, så skal dansk erhvervsliv have tilskud for at holde hjulene i gang. Disse tilskud skal jo være til en lav rente, og da vi låner pengene i udlandet, må staten bære tabet ved kursændringer – jævnfør det højt besunne K-lån, som økonomiministeren omtalte. Det betyder selvfølgelig, at renten stiger for den kapital, der skal finansiere tabet på tilskuddene.

Regeringen bestemmer herved, hvem der skal have lavt forrentet kapital til investeringer og drift, og alle de virksomheder, der ikke har muligheder for at deltage i denne tilskudsordning, må betale gildet med høje omkostninger, altså højere rente. Når man ved, hvad der kræves af papirusseri for at deltage i kampen om tilskuddene, så er det indlysende, at det er de store virksomheder, der får de lavt forrentede penge, medens de små virksomheder må bære de store udgifter.

Man fører en diskussion om, hvad der er værst for danske virksomheder, den høje rente eller de høje lønninger. Man kunne lige så godt have spurgt: hvad er højest, Rundetårn eller et tordenskrald? På grund af de høje lønninger gennemfører danske virksomheder rationaliseringer og automatiseringer af produktionen, i den udstrækning de har penge til det. For de virksomheder, der har gennemført en udstrakt automatisering, nedsat arbejdskraftforbruget og dermed fået en moderne fabrik, ligger de største udgifter selvfølgelig i omkostningerne i forbindelse med den lånte kapital, altså den høje rente. De virksomheder, de små, der ikke har kunnet låne kapital til at modernisere deres virksomhed og derfor har et større behov for arbejdskraft, har de største omkostninger i form af de høje lønninger. Men da det er de største virksomheder, der får tilskuddene til en lav rente, uddør de små virksomheder, for de skal bære omkostningerne både i form af de høje lønninger og i form af de udgifter, der opstår, når de store virksomheder skal låne kapital til en lav rente.

Men hermed er ulykkerne jo ikke forbi. Socialdemokraterne ønsker at bestemme over produktionsapparatet, men deres manglende evner til at føre økonomisk politik har medført, at befolkningen med en god portion sund sans har afvist at lade få socialdemokratiske politikere og fagforeningsfolk bestemme over det danske erhvervsliv. Der har været for mange afskrækkende eksempler på, hvor uduelige de er til at drive erhvervsaktiviteter. Så socialdemokratiet har måttet gå andre veje. De har lukket munden på dem, der skal have tilskud til virksomhedens drift. Det er selvfølgelig nødvendigt offentligt at være nogenlunde enig med magthaverne for at få tilskuddet.

Men det er ikke nok; socialdemokratiet har gennemført en række såkaldte reformer, der viser sig at være nyttige politiske midler i kampen om bestemmelsesretten over produktionsapparatet. Det har gennemført nogle arbejds- og miljølove, der betyder øgede udgifter og behov for øget kapital til den høje rente. Under dække af, at ingen vil være modstander af at forbedre miljøet og arbejdsvilkårene for befolkningen, er det lykkedes at gennemføre en lovgivning, hvorefter alle i praksis arbejder på dispensation. Når

[Maisted]

dispensationen fratages en virksomhed, så dør den.

Det er karakteristisk, at det i disse dage afsløres, at en række offentlige virksomheder har vanskeligheder med disse dispensationer. Lærerne vil ikke længere bryde loven om hvilepauser, og de yngre læger ordinerede hvilepauser, lige indtil de fik deres faglige krav opfyldt, hvorefter de ordinerede fortsatte ulovligheder. Dette galimatias vil øge omkostningerne for vor produktion og kræve en højere rente i takt med pengeudpumpningen i den offentlige sektor.

For dansk erhvervsliv betyder det øgede omkostninger, krav om mere kapital, større låntagning og højere renter af den lånte kapital. Jo flere penge der kræves investeret i uproduktive foranstaltninger, jo højere bliver renten af disse penge, der ikke er dækket ind af en øget produktion. Det er ret typisk, at Danmark, der er i det værste økonomiske uføre, vil gennemføre en arbejds- og miljølovgivning, der er mere vidtgående end vore konkurrenters, som om disse lande ikke også ønskede en forbedring af arbejds- og miljøforholdene for deres befolkninger. Men de har åbenbart den opfattelse, at der skal være penge til at gennemføre forbedringer, og det skal ikke misbruges til indførelse af socialisme.

Den manglende energipolitik er også et udtryk for, at SV-regeringen ikke er i stand til at gennemføre en politik, hvor økonomien bliver rettet op med et efterfølgende rentefald og forbedret konkurrenceevne for dansk erhvervsliv.

Ellemann-Jensen (V):

Mens hr. Alfred Hansen er smuttet hen under gadelygten for at lede efter den tabte nøgle, så lyder det jo til, at hr. Maisted har givet op og omgås med skumle planer om at sparke døren ind. Venstre søger fortsat nøglen dér, hvor vi ved den er tabt, og derfor må vi også anerkende de sammenhænge, som ligger i de emner, vi skal beskæftige os med her i dag.

Det høje danske renteniveau og det låneloft, der blev indført som en midlertidig foranstaltning for lidt over 8 år siden, er blevet betegnet som guleroden og pisken i dansk pengepolitik. Låneloftet er pisken, som skal tvinge danske virksomheder til at låne i ud-

landet, når der ikke er tilstrækkelige indenlandske lånemuligheder, og guleroden er det høje danske renteniveau, som gør det billigere at låne derude, hvor renten er lavere.

Hvis man vil bedømme Danmarks situation realistisk og ikke bare rende hen under gadelygten eller prøve at sparke døren ind, ja, så må man erkende den bitre nødvendighed af at bevare pisken og guleroden, for Danmark er et debitorland. Vi har en udlandsgæld, der er tæt på 60 mia kr., og selv om regeringens økonomiske program lægger en hovedvægt på en hurtig og væsentlig nedbringelse af underskuddet på betalingsbalancens løbende poster, ja, så vil vi fortsat i en årrække stå over for et væsentligt finansieringsbehov i udlandet, ikke blot til dækning af nye underskud, men også i stadigt voksende omfang til refinansiering af den gamle gæld, som forfalder. En debitoration kan ikke have et renteniveau, der ligger under omverdenens. Det har vi tidligere smerteligt erfaret her i Danmark. Vi er bundet til et renteniveau, der ligger over omverdenens, og vi må altså konstatere, at den store danske udlandsgæld, som er vokset op siden 1960, på dette væsentlige område i den økonomiske politik har fjernet en del af handlefriheden herhjemme. Vi er bundet af vilkår, der gælder hos vores handelspartnere, vilkår, som er helt uden for vores indflydelse. Vi kan ikke frit fastsætte renteniveauet, før vi på afgørende vis har vendt udviklingen i den danske udlandsgæld. Det understreger betydningen af, at man får gennemført regeringens økonomiske politik.

Uanset de klare og værdifulde målsætninger, som regeringen har nedlagt i regeringserklæringen vedrørende betalingsbalancen, skal vi næppe i de første par år regne med at få en så stor handlefrihed i vores pengepolitik, at vi selvstændigt kan bestemme vores renteniveau, og da det internationale renteniveau nu i nogen tid har været stigende og der for øvrigt ikke er noget, der taler for fald i det internationale renteniveau i den nærmeste fremtid, ja, så må vi altså indstille os på endnu en rum tid med et højt renteniveau og stramme lånevilkår i Danmark.

Det forhold understreges også af den kendsgerning, at det betydelige underskud på finansloven kræver optagelse af betydelige indenlandske statslån.

[Ellemann-Jensen]

Alle tingene hænger jo sammen, underskuddet på statsfinanserne, underskuddet på betalingsbalancen, det danske omkostningsniveau, arbejdsløsheden, konkurrenceevnen. I debatten om, hvad det egentlig er, der ødelægger den danske konkurrenceevne, ser vi jo gang på gang og senest her i dag renten blive trukket frem som den store skurk. Men det er udenomssnak. Vist spiller renten da en væsentlig rolle som omkostningsfaktor, men ikke nær så stor en rolle som lønniveauet. Kun i ganske specielle erhvervsgrøner spiller renten den dominerende rolle. Vi kan nævne, at i landbruget spiller renten en stor rolle, og beklageligvis spiller den også en stor rolle i især nye og ekspanderende virksomheder. Men det er betegnende for debattens niveau nogle steder, at en løsreven bemærkning i en eller anden TV-udsendelse om, at en meget speciel fabrik anses renten for at være den afgørende omkostning, trækkes frem som et bevis på, at det sandelig er renten, der er den store skurk.

Nej, i det samlede billede er det lønniveauets udvikling, der er afgørende for konkurrenceevnen. Der er derfor grund til at pege på, at når vi, som jeg lige har gennemgået, ikke foreløbig har mulighed for at sænke det danske renteniveau, så lægges der så meget desto større ansvar på det arbejdsmarked, der i denne tid diskuterer lønniveauets fremtidige udvikling.

I venstre mener vi, at det må være en væsentlig rolle for regeringen at skabe tilstande, som atter gør det muligt at få et mere normalt renteniveau og et frit lånemarked uden de kvantitative restriktioner, som vi er blevet besværet af nu i en årrække. Men vi erkender, at denne situation ikke ligger lige om hjørnet, og at den situation kun kan skabes, hvis det økonomiske program, som er lagt frem i regeringserklæringen, bliver gennemført.

Vi forstår på økonomiministerens redegørelse, at det også er hans opfattelse, og det er vi godt tilfredse med i venstre.

Kjelgaard (KF):

Dele af dagspressen har ved flere lejligheder foretaget sammenligninger mellem danske industrivirksomheders lønomkostninger og renteudgifter og de tilsvarende omkostninger i de lande, Danmark sædvanligvis

konkurrerer med. Det har været hævdet, at lønomkostningerne inklusive bidrag til sociale sikringsordninger pr. ånsat industriarbejder i 1977 var højere i en række lande, f. eks. Sverige, Vesttyskland, Holland og Belgien, end i Danmark, og man har konkluderet, at hvis lønningernes højde var eneafgørende for dansk industris konkurrenceevne, var situationen slet ikke så tosset endda.

Imidlertid har man også hævdet, at det høje danske renteniveau fuldstændig ødelægger billedet, og jeg skal da ærligt indrømme, at det danske renteniveau er urimelig højt sammenlignet med de lande, jeg nævnte før, og selvfølgelig påvirker renten omkostningsniveauet og dermed konkurrenceevnen og beskæftigelsen. Men når man hævder, at renteomkostningerne i forbindelse med oprettholdelse af en arbejdsplads beløber sig til et sted mellem 60.000 og 70.000 kr., så skyder man langt over målet, og den konklusion, man af sådanne undersøgelser er kommet til, er, at en nedsættelse af renteniveauet i Danmark ville fremkalde en væsentlig forbedring af dansk industris konkurrenceevne, og så ville der igen være mulighed for at skabe ligevægt i vores betalingsbalance. Der er vel ikke noget at sige til, at LOs formand har taget den slags konklusioner til sig og udtrykt tilfredshed med at få »præciseret«, hvor meget renten betyder i virksomhedernes samlede omkostninger, og at LO derfor måtte stille krav om en nedsættelse af renten, hvis indkomstpoltikken skulle videreføres.

Det skal på ingen måde bestrides, at renteniveauet i Danmark er højt, både i almindelighed og i relation til omverdenen, men på den anden side skal vi også passe på ikke at overdimensionere og give renten en vægt i de samlede omkostninger, den ikke har, og dermed tillægge den en for stor betydning i relation til konkurrenceevnen.

En udsendelse i fjernsynet forleden forsøgte at give et billede af konkurrencevilkårene for en dansk, en norsk og en fransk virksomhed af samme type, og man kunne godt efter udsendelsen sidde med det indtryk, at renten var en overordentlig stor omkostning for den danske virksomhed sammenlignet med de to andre. Ja, man kunne endda næsten få det indtryk, at lønomkostningerne ikke spillede en nær så stor rolle i konkurrencen.

Det var efter min mening et falsk billede og et forkert indtryk, man fik – i hvert fald

[Kjelgaard]

kan man ikke generalisere derudfra – for der var ingen oplysninger om de pågældende virksomheders egenkapital og selvfinansieringsgrad. Den norske og den franske virksomhed var gamle, den franske tilsyneladende et gammelt, velkonsolideret familieforetagende, hvorimod den danske så ud til at være ny og meget mere rationelt indrettet. Med de konkurrencevilkår og den boligpolitik, en sådan virksomhed de senere år har levet under, kunne jeg forestille mig, at der ikke har været ret store muligheder for en virkelig konsolidering, og derfor er den investerede fremmedkapital sikkert betydeligt større end hos de udenlandske kolleger, og det giver selvfølgelig en meget større renteutgift.

Ifølge en beretning fra egnsudviklingsrådet var anlægsudgifterne pr. nyoprettet arbejdsplads i egnsudviklingsområderne i perioden 1974–76 202.000 kr. i gennemsnit, varierende fra ca. 100.000 kr. for en arbejdsplads i tekstilindustrien til knap ½ mill. kr. inden for hotelbranchen. Renteudgiften vil således afhænge af, hvilken branche virksomheden tilhører, men selv med den høje rentesats, man sædvanligvis har brugt i den slags undersøgelser, jeg omtalte, vil gennemsnitsrenteudgiften pr. arbejdsplads kun være ca. halvdelen af det, man har hævdet; måske lige bortset fra en arbejdsplads inden for landbruget.

Endelig glemmer man ofte at tage hensyn til, at ikke al fremmed finansiering forrentes med obligationsrenten. En stor del af de danske anlægsinvesteringer finansieres gennem udenlandske lån til en lav rente. Forskelle i de forskellige landes afskrivningsregler er svære at indkalkulere i regnestykkerne, men spiller ikke desto mindre en ikke uvæsentlig rolle også i finansieringen og dermed i renteutgifterne.

Man kalkulerer også med den samme rente af den investerede egenkapital, og det var ønskeligt, at den kunne forrentes med obligationsrenten. Det er desværre bare langt fra tilfældet. De faktiske renteutgifter for industrivirksomheder med mere end 20 beskæftigede er for 1976 opgjort til godt 2,4 mia kr., svarende til knap 5,5 pct. af værditilvæksten, hvorimod udgifterne til lønninger, gager og andre personaleomkostninger samme år androg ca. 25,6 mia kr. eller godt 10 gange så meget som renteutgifterne. Og det er mit indtryk, at nogenlunde det samme forhold

gør sig gældende også for årene efter 1976. Renteudgifterne udgør »kun« ca. 10 pct. af lønomkostningerne.

Nu kunne det, jeg her har sagt, lyde som et forsvar for den trods alt for høje rente. Det er absolut ikke tilfældet; jeg vil bare gerne forsøge at sætte tingene på plads, så det er tydeligt, at leveomkostningerne, eller lønomkostningerne rettere sagt, vejer ti gange så meget som renten, når vi taler om virksomhedernes omkostninger og dermed konkurrenceevne og beskæftigelsesmuligheder.

Trods det var det absolut ønskeligt med en lavere rente. Pengeinstitutterne, der fra tid til anden bliver omtalt som den rå kapitalmagt, og som bliver kritiseret for at yde lån til studerende til samme rente, som man betaler til indskyderne, er ikke skyld i den høje rente; tværtimod ønsker de meget at få renteniveauet sænket væsentligt.

Skal vi finde en skyldner eller en syndebuk, er der faktisk kun én, nemlig det store uhyre, der hedder det offentlige. Det offentlige har i de senere år ført en ret forkvaklet boligpolitik og har haft et næsten uhæmmet forbrug. Trods et stadig stigende skattetryk slår indtægterne ikke til, og man har i stadig større omfang måttet begive sig ud på låne markedet. Havde man gjort noget mere for at stimulere den private opsparring, havde situationen ikke tegnet så mørkt, men når efterspørgslen efter kapital overstiger udbuddet, stiger prisen selvfølgelig, og det vil i dette tilfælde sige renten. Og når den indenlandske kapital er brugt op, må man låne i udlandet.

Det er foruroligende, at den danske udlåns gæld i de sidste tre år er steget med ca. 30 mia kr., og der er udsigt til, at den fortsat vil blive forøget. Men det mest foruroligende ved det er, at den af sig selv stiger stærkere end den danske produktion, takket være vores økonomiske politik – eller mangel på samme – og forskellen i vores og de långivende landes inflationsrater.

Norge, der i forhold til omverdenen er i en lignende situation, har et væsentligt lavere renteniveau. Er det måske også Danmarks Nationalbank, der fører en forkert politik?

Hvornår går det op for regeringen og for den sags skyld også formanden for skatte- og afgiftsudvalget, at det er nødvendigt med en betydeligt større privat opsparring? Havde opsparringen været 10 mia kr. større om året i

[Kjølgaard]

de sidste tre år, havde vi ikke behøvet at forøge vores udlandsgæld, og så havde det ikke været nødvendigt med et udlånsloft, der tvinger virksomhederne til at låne i udlandet, så at en del af likviditeten kan investeres i statens kasseunderskud.

Det kræver en betydelig højere grad af økonomisk disciplin, end vi har set de senere år, at ændre på forholdene. Det nytter ikke at bortforklare problemerne og ansætte endnu flere i den offentlige sektor. Disciplin er nødvendig, og den skulle gerne medføre, at regeringen allerede nu begynder at finde muligheder for besparelser på næste års finanslov. For kunne vi øge den private opsparring betydeligt og reducere de offentlige udgifter tilsvarende, så var der mulighed for en lettelse af det enorme skattetryk og dermed mulighed for en betydelig forbedring af vores konkurrenceevne.

Men den økonomiske disciplin gælder ikke bare det offentlige, for det er jo os alle sammen, når det kommer til stykket. Det er os selv, det er hele befolkningen, der er skyld i, at renten er så høj, som den er: vi kræver, og vi bliver ved med at stille krav. Så når jeg siger økonomisk disciplin, mener jeg egentlig en holdningsændring: vi skal mere og mere væk fra gratisprincipperne, vi skal væk fra den tanke, at det hele tiden er det offentlige, der skal klare tingene, og så skal vi til at sætte en ære i at klare os selv noget mere på en række områder.

Det vil gavne den enkelte, det vil gavne samfundet, det vil automatisk give en lavere rente, og det vil alt sammen styrke dansk industris konkurrenceevne.

Melchior (CD):

Den meget veltalende ordfører for forespørgerne, hr. Alfred Hansen, understregede med fryd i stemmen, at det sandelig ikke var den samme debat, vi skulle føre i dag, som vi førte den 12. maj 1978, idet man havde givet spørgsmålet en væsentlig drejning. Dengang spurgte kommunisterne, hvilke foranstaltninger regeringen ville tilsige for at nedbringe renten. I dag spørger man om noget andet, siger hr. Alfred Hansen, nemlig hvilke oplysninger regeringen kan give om rentens indflydelse på konkurrenceevne og beskæftigelse.

Nu er dette her ikke det økonomiske råd eller et fakultet ved et universitet, så det er ikke for at høre økonomiske forelæsninger, at der holdes politisk debat om renten, og det er klart, at forespørgerne har tænkt sig en besvarelse af spørgsmålet derhen, at indflydelsen på konkurrenceevnen og beskæftigelsen er stor. Når vi så har konstateret det, skal vi vel diskutere, hvordan vi kan bringe renten ned for at gavne konkurrenceevnen og beskæftigelsen. Ergo er det til punkt og prikke den samme debat. Jeg har da også gjort mig den ulejlighed at gennemse den debat, vi førte i maj måned, ligesom jeg har lyttet til de ordførertaler, der foreløbig har været holdt, og med andre ord ligner de debatter nøjagtigt hinanden, og det forbavser mig noget, hvis forespørgerne skulle undre sig over, at det er gået og måtte gå sådan.

Det er også ganske pikant, at vestres ordfører ved den lejlighed, altså i maj i fjor, var den nuværende økonomiminister, som i dag på regeringens vegne har svaret. Lur mig, om ikke han også selv har kigget i, hvad han sagde dengang, ellers er der nok nogle andre, der har kigget for ham! Da gav han jo en anvisning på, hvordan vi kunne bringe renten ned med 3-4 pct. i første omgang, og lidt senere sagde den nuværende økonomiminister ordret:

»Jeg tror ikke, finansministeren har nogen løsning på det voksende problem, vi står med, hverken med hensyn til beskæftigelsen eller med hensyn til betalingsbalanceunderskuddet . . . «

Men nu er hr. Anders Andersen jo altså selv kommet til som minister på ny, og nu har han været ude at lede efter nøglen, siger i hvert fald partiet vestres ordfører, hr. Ellemann-Jensen, til de løsninger vel, som den daværende ordfører for partiet venstre ikke mente at den da- og nuværende finansminister sad med. Jeg tror da også, at hele landet overværer, iagttagere, denne søgen foran porten. Det er, ligesom der er lidt trangsel dér. Det er, ligesom om der er to, der leder. De vil gerne have fat i nøglen begge to, men det er, ligesom om de skubber til hinanden. Det er muligt, at nøglen ligger under måtten, men i så fald er måtten sømmet godt fast, og de kan ikke rigtig blive enige om, hvilket værktøj der skal bruges. Vi iagttagere landet over med spændt forventning, men også med nogen utålmodighed, at nøglen

[Melchior]

virkelig skal blive fundet, ikke fordi vi i CD bilder os ind, at denne her nøgle er sådan en trylleformel, som kan lukke alt skønt op. Også den nuværende boligminister, som måske overværer denne debat – foruden af den professionelle og politiske interesse også fordi han selv var ordfører også sidste gang for sit parti og holdt en storartet økonomisk forelæsning for os – vil indrømme, at det i hvert fald ikke er et trylleord, der kan lukke den port op, men at det skal være et helt system-sæt af nøgler, der skal til. Jeg mener dermed det alvorlige, at jeg ikke tror, at rentedebatten i dag har nogen som helst relevans, fordi renten, så væsentlig den kan være, kun kan indgå som ét og ikke det væsentligste element i en hel række faktorer, som vi ikke kender noget til, fordi vi mangler nøglerne til forståelse af, hvad det er, der skal ske senere på året.

Den nuværende regering trækker i sin søgen en masse ting ud. O.k., jeg vil udtale forståelse for statsministerens situation, for han har to af sine økonomiske ministre i sygesengen. Det må jo i hvert fald give økonomiministeren, som er den tredje af regeringens økonomiske ministre, en god chance for at være den, der finder nøglen først. Men alligevel kan det jo godt føre til nye vanskeligheder, hvis han nu finder den og står med den og råber: helle for den! – og så de andre ministre kommer tilbage og siger, at de dog også har en aktie i denne nøgle.

Nu har vi i går fået bebudet trepartsforhandlinger på arbejdsmarkedet. Jeg tror ikke, man skal være nogen stor spåmand for at sige, at lige umiddelbart i hælene på trepartsforhandlingerne kommer der fem- eller sekspartiforhandlinger om en helhedsløsning anno 1979. Efter at august- og septemberforligenes tid er forbi, vil vi nu også opleve et martsforlig. Jeg vil da håbe, det bliver et forlig, og jeg vil håbe, det bliver et bredt forlig, således at det, der kommer ud af det, er bærende. Det er tydeligt, at også regeringen er klar over, at et sådant forlig ikke kan strikkes sammen alene i regeringens mødesal.

Det er så vigtige økonomiske problemer som overenskomsterne og herunder de indfrosne dyrtidsportioner, spørgsmålet om sikring af reallønnen, som der er talt vidt og bredt om, og alle de problemer, der hænger sammen med indkomstpolitik. Det er dernæst problemerne om arbejdsløshedsdagpen-

ge og en række love, der er bebudet fra arbejdsministeren i den forbindelse. Det er spørgsmålet om en boligløsning, garanti for stabile boligudgifter, og det er problemet om værdistigningsafgift. Alle disse ting har nu ligget i det halve år, regeringen har været på sin ledetur, og ligger dér under måtten og ulmer og gærer, eller hvad det er, de gør dernede.

Før vi får disse ting på plads, mener jeg ikke, det har megen relevans at tale vidt og bredt om renten. For renten er en følge af en hel mængde økonomiske omstændigheder, herunder ikke mindst naturligvis også udenlandske konjunkturer, valutaforhold og den udenlandske rente. Renten er ikke en faktor, man kan begynde med, den er en følge af en række omstændigheder, som i øjeblikket er gemt under en eller anden måtte, og som vi altså søger nøglen til.

Jeg tror, at nøglen til rentens højde ligger ikke så ringe i nationalbankdirektør Hoffmeyers lomme, og dér vil den nok forblive, indtil regeringen har forhandlet med så mange af folketingets partier som muligt; jeg behøver ikke at nævne navne, regeringen kender selv navnene på de partier, det kan komme til at dreje sig om. Når denne femsekspartiforhandling har fundet sted og forhåbentlig ført til et resultat, vil rentespørgsmålet falde på plads af sig selv som den følge af omstændigheder, det er, og ikke som en forudsætning for omstændigheder.

Ole Olsen (SF):

Hr. Melchior, som lige var oppe, sagde, at det er fuldstændig håbløst at gøre noget ved renten isoleret taget. Jeg er ganske uenig i det synspunkt.

Det blev også fremhævet fra hr. Melchiors side, at der ikke rigtig er nogen udvikling i forhold til den förrige debat. Det synes jeg ikke er rigtigt. Indtil nu synes jeg man i langt højere grad fra ordførernes side, også fra ministerens, har holdt sig til rentespørgsmålet i stedet for at tage hele kompasset rundt og snakke om alle mulige økonomiske problemer.

Det er da helt rigtigt, at problemerne hænger sammen, og at man meget let kan komme til at komme hele kompasset rundt, når man tager fat i en ende. Det hænger sammen, når man tager fat i en ende og hiver til.

[Ole Olsen]

Vores problem er jo netop, om vi kan gøre noget som helst ved renten specielt uden at foretage os en hel bunke ved hele den øvrige økonomiske politik. Det er min – og så vidt jeg ved også andres, herunder en del socialdemokraters – opfattelse, at det kan man godt.

Hvorfor har vi høj rente? Ja, hr. Melchior sagde, at det følger bare af den fejlslagne økonomiske politik, eller noget i den retning. Det er da rigtigt. Renten hænger også sammen med det, og det er selvfølgelig én af årsagerne til, at renten er steget. Men det er også en kendsgerning, at både den socialdemokratiske tidligere regering og denne regering, så vidt man kan opfatte det, med vilje forsøger at have en høj rente. Jeg synes, man skal lægge mærke til, at regeringen ikke mener, den høje rente bare skyldes en forkert økonomisk politik; man ønsker den høje rente. Hvorfor ønsker man den høje rente? Ja, skal man tro på de forskellige ministre – og det skal man jo helst gøre – er det, fordi man behøver en væsentlig overrente i forhold til udlandet, for erhvervslivet skal tvinges til at optage lån i udlandet. Det er nødvendigt – det måtte jeg også indrømme i går – at vi for øjeblikket låner i udlandet, selv om vi ikke er lykkelige over det.

Spørgsmålet er altså, om man kunne tage de nødvendige lån hjem uden at føre den høje rentes politik? Det mener jeg man kan. Man kan sænke den. Jeg mener, at man uden at gøre alt for forfærdelig meget andet godt kan forsøge at sænke renten, sådan at vi har en mindre overrente i forhold til udlandet.

Jeg synes, det er mærkværdigt, at regeringen vil føre det, man kalder en indkomspolitik. Hvis indkomspolitik bare så at sige refererede rigtigt til indkomster, havde jeg ikke noget særligt imod indkomspolitik, men indkomspolitik er simpelt hen blevet en lønpolitik og ikke noget som helst andet.

Regeringen vil nok sige, vi skal have en stram lønpolitik, og så er vi nødsaget til at spørge, om det virkelig er de høje lønninger, der er skyld i, at vi har en dårlig konkurrenceevne. Det er da rigtigt, at vores konkurrenceevne over for udlandet er blevet forringet. Men i den senere tid er vi hyppigere og hyppigere – også fra erhvervslivet – blevet gjort opmærksomme på, at det netop ikke er lønningerne, der er skyld i, at vi klarer os dår-

ligt. Der er mange, der ikke betænker sig på ret entydigt at henføre vores dårlige konkurrencevilkår til den høje rente. Derfor kan man også sige, at regeringen og de tidligere regeringer har et ansvar for, at vi er kommet ud i den umulige situation, som vi er i. For det er da ganske klart, at vi ikke uden videre, selv om renten er sat op af en fejltagelse, kan sænke den igen i dag; det får skadelige økonomiske følger.

Renten er »slyngelen« i dette spil, og vi er nødsaget til at se på, om vi kan gøre noget for at sænke renten.

Man kan være forarget på regeringen, fordi den fører en lønpolitik, som sætter lønningerne ned. Det er konstateret tydeligere og tydeligere, at det ikke er arbejds lønningerne, der er slyngelen, som jeg sagde før – senest i det nummer af Occasional Studies fra OECD, som udkom i juli 1978. Der er det klart dokumenteret, at Danmark tvært imod at have en ugunstig lønudvikling har en særdeles »gunstig« lønudvikling i forhold til andre lande.

Hvordan kan det nu hænge sammen? Ja, det kan det, fordi man i OECD i modsætning til her, hvor man altid taler om timelønninger, er så snu, at man forsøger at se på, hvilke lønomkostninger og andre omkostninger der er pr. enhed. Dette turde være det relevante og ikke, hvor høj timelønnen er.

Vi får at vide af dette studium, at den danske lønudvikling har været ganske langsom på denne måde. Nu er regeringens hensigt, hvis vi skal i gang med en ny gang indkomspolitik, på ny at forsøge at holde lønningerne nede. Forsøger man de lønninger, vi har hørt der bliver lagt op til, sker der reelt det, at arbejds lønnen pr. enhed vil falde. Det finder jeg ikke nogen rimelighed i, og det tror jeg der er mange der ikke kan finde rimelighed i. Hvis regeringen virkelig skulle formå at holde arbejds lønnen nede eller eventuelt direkte lave en nulløsning, er det klart, at lønningerne forringes på grund af pristallets stigning. Men også lønomkostningerne over for udlandet vil blive mindre.

Jeg synes, socialdemokratiet skulle tænke på, at de i hovedsagen sidder herinde for at arbejde for arbejdernes og lønmodtagernes vel, og det gør man ikke ved at føre en indkomspolitik. Man kan gøre det ved at føre en fornuftig rentepolitik bl. a., og jeg synes, regeringen skulle mande sig op til alvorligt at

[Ole Olsen]

gennemgå hele spektret én gang til for at se, om vi virkelig ikke er i stand til at gennemføre en rentesækning.

Nu kan en rentesækning jo laves på to måder: man kan dels lave den i bred almindelighed, dels selektivt. En rentesækning i bred almindelighed vil det nok være ganske vanskeligt at komme igennem med. Derimod har vi eksempler på selektiv rentesækning: man kan f. eks. bare tænke på skibskreditten, hvor man først holdt 6 pct., senere 8 pct., som jo er en meget lav og gunstig forrentning i forhold til, hvad der gjaldt i udlandet. Jeg tror, at vi ved at gennemgå de forskellige sektorer kunne finde ud af, at man i en række af sektorerne udmærket godt kunne benytte sig af en sænket rente, medens renten fik lov til at være tilsvarende højere i andre sektorer.

Jeg ved ikke, hvordan boligministeren føler sit arbejde herinde, om det ikke er sådan, at den meget høje rente, vi har, leder ind på nogle ganske mærkværdige ordninger, og at hans arbejde ville blive betydelig lettere, hvis man havde en lavere rente, altså at det ville blive knap så umuligt, som det er i dag, at føre en rimelig boligpolitik.

Selvfølgelig er det ikke denne regering, der har skabt den høje rente, det er foregående regeringer, og vi kan nok gå helt tilbage til VKR-regeringen, som faktisk ødelagde vældig meget på rentepolitikken, idet den meget letsindigt som tak til vælgerne for at være kommet til magten begyndte at føre noget, som den dengang mente var en lavrentepolitik, altså at sænke renten. Det viste sig, at der ikke var nogen baggrund for det dengang – man sænkede den også fuldstændig over en bank – og at realiteten var, at VKR-regeringen måtte sørge for, at renten kom op igen. Man slap vel efterhånden helt styringen af den, og i stedet for en rentesækning fik vi reelt en rentehævning i VKR-regeringens tid. Det er denne hævn af renten, der bliver stadig højere og højere.

Vi må altså, hvis vi skal holde os til rentepolitikken, koncentrere os om at forsøge at lave selektive sænkninger for vores konkurrenceherv og senere forsøge at sænke renten generelt.

Jørgen Jensen (DKP):

Om der er forskel på de to debatter, kan man selvfølgelig se ud fra mange sider, men der er i hvert fald den forskel, at vi har fået en ny økonomiminister og en ny regering. Jeg vil tillade mig at læse op fra den sidste debat, hvor statsministeren sagde (Folketingstidende 1977–78, sp. 9942):

»Jeg er på flere punkter ikke uenig med hr. Anders Andersen. Jeg mener, at nøglen til en rentesækning ligger i en konsekvent økonomisk politik, som kan holde omkostningerne i ave og ad den vej styrke betalingsbalancen. Spørgsmålet er så, hvordan en sådan politik ser ud, og dér har hr. Anders Andersen og venstre sin mening om tingene, og regeringen har sin. . . .«

Hvis man skulle fortsætte historien om nøglerne, som måske var et billede, der var til at forstå, men som også kan være et forsøg på at afspore debatten, må man vel derfor sige, at socialdemokratiet åbenbart har opgivet at finde nøglen, både ved gadedøren og under lygten. Derfor er de gået hjem til venstre for at følge deres økonomiske politik. Det ligger der vel også i, at vi netop har fået den økonomiminister, som man dengang var uenig med, og som havde sin løsning på problemerne, som er en noget anden end den, vi hørte dengang og i dag.

I den diskussion, som blev rejst sidst gang, hvor vi spurgte, hvad regeringen agtede at gøre ved den høje rente, kunne vi dokumentere, at Danmark dengang havde nær Europarekord i renteniveau. Vi kunne også påvise alle de skadelige følger, det havde for boligbyggeriet. Vi pegede på, at huslejen for en 80 m² lejlighed i det almennyttige byggeri fuldført i 1977 var 2.916 kr. pr. måned, hvoraf de 83 pct. gik til betaling af rente. Vi fremdrog også, hvilke følger det havde, fordi der var mulighed for at fratække disse renter på skattebilletten, og at man f. eks. i Århus kunne notere et tab på skatteindbetalingen på 45 mill. kr. om året på grund af de fradrag, der var bl. a. ved køb af ejerlejligheder.

Derfor kan der ikke være nogen tvivl om, at det har en række skadelige virkninger at have den høje rente. Vi pegede også på, at der, når vi taler om omkostningerne, var betydelig større udgifter i Danmark ved at etablere en arbejdsplads for virksomhederne, både ved at etablere arbejdspladsen og ved at forrente den lånte kapital i virksomheder-

[Jørgen Jensen]

ne for at drive dem i det hele taget. Vi pegede således på, at renteudgiften pr. arbejder i Danmark udgør 64.000 kr. om måneden, medens den i Vesttyskland kun er det halve, nemlig ca. 32.000 kr. om måneden.

Disse forhold var helt eksakte dengang, og de er ikke blevet bedre siden da. Skal vi vurdere, om der er forskel på debatten dengang og nu, kunne vi vel også kigge en lille smule på, om der er sket nogen reelle ændringer, om nogle af de løfter, man gav dengang, og som gav forhåbning om, at situationen blev bedre, er blevet opfyldt.

Både dengang og i dag har vi fået forsikring om, at man kun gennem en stram indkomtpolitik kunne skabe forudsætninger for en nedsættelse af renten, og man taler om betalingsbalancen som det spøgelse, der gør, at man ikke kan gøre noget ved renten. Det er rigtigt, at renten er en del af den økonomiske politik, er en del af indkomtpolitikken, og derfor kan det ikke undre nogen, når den sidste taler nævnte indkomtpolitikken og dens skadelige følger. Her vil jeg henvise til vismændenes rapport fra maj 1978, hvor de tydeligt siger, at der, hvis indkomtpolitikken lykkes, sker en forøgelse af profitandelen, først og fremmest i de udlandskonkurrerende erhverv, men formentlig i nogen grad også i de rene hjemmemarkedserhverv.

Der er ingen tvivl om, hvad målsætningen med indkomtpolitikken var, hvad det var, man ville opnå med den. Så kan man spørge, om vi ikke har fået en forstærket indkomtpolitik i de måneder, der er gået siden maj 1978. Jo, vi har fået en stramning på en lang række områder; vi har fået momsforhøjelse, og skatten er, når vi tager både kommune- og statsskat med i betragtning, ikke faldet, som man ønsker at tale om, den er tværtimod gået i vejret. Reallønnen er faldet. I en lang periode var det os, der påviste det og sagde, at det var resultatet af den politik, der blev ført, men nu må man erkende det, fordi de eksperter, der i EF og OECD plejer at være retningsgivende for regeringens økonomiske politik, nu erkender, at Danmark har haft et reallønsfald.

Det er også sådan, at de meget stærkt opreklamerede forbedringer for pensionisterne, der skulle komme her til 1. januar, ligesom er forduftet i den klare luft, og at der i hvert tilfælde for titusinder af pensionister er sket en direkte forringelse. Også det er en stram-

ning, som i allerhøjeste grad rammer den dårligst stillede del af befolkningen.

Jeg vil videre understrege, at det er en kendsgerning, at fastholdelse af arbejdsløsheden som instrument i den økonomiske politik er en del af den politik, der føres. Selv om man – jeg skal erkende: meget fantasifuldt – fra regeringens side forsøger at skjule arbejdsløsheden gennem nye statistikopstillinger, omflytning af arbejdsløse fra A-kasserne til socialforsorg, kan man ikke skjule, at vi fortsat har 75.000 unge under 25 år, der er ledige, at vi har op mod 180.000 mennesker, som ikke kan få arbejde, og som må betale for en forkert økonomisk politik gennem psykiske og fysiske belastninger.

Men vi må også notere, at det ikke har haft nogen afgørende gunstig virkning for renten, som tværtimod er steget én procent fra dengang, da vi diskuterede det i maj måned 1978, til i dag. Vi må notere os, at det har haft fortsat negativ betydning både for byggeriet og for omkostningerne i virksomhederne, og at det også har givet yderligere mulighed for kæmpespekulationsgevinster til kapitalhaverne.

Finansministeren udtalte i maj måned, at det var rædselsfuldt at høre på den hetz mod regeringen, som kommunisterne førte frem, når vi dokumenterede, at planerne om at udstede for op mod 22 mia kr. statsobligationer i 1978 ville have den virkning, at renten ville blive presset yderligere i vejret. Men det er en kendsgerning, at de indenlandske statslån har det mål at opsuge den til rådighed værende kapitalmængde. Man kan nok så meget komme med forklaringer om, at det er nødvendigt, det er målet med at gøre det. Det er også klart, at den bemyndigelse til at optage indenlandske statslån på 32 mia kr., som der tilsyneladende var et flertal for i går, ligeledes havde denne målsætning. Hvis ikke det var målsætningen, hvorfor øger staten så ikke sin udenlandske låntagning til de nødvendige statsudgifter og til en indsats mod arbejdsløsheden, til en betydelig lavere rente end den, man kan tage herhjemme? Det er jo ikke, som man søger at fremstille det, vanskeligt at sikre sig udenlandske statslån.

Disse bemærkninger skal ikke forstås sådan, at kommunisterne mener, vi skal optage udenlandske statslån i tide og utide for at undgå en ændring af vores økonomiske poli-

[Jørgen Jensen]

tik herhjemme. Jeg siger det kun for at påvise selvmodsigelserne i socialdemokratiets og regeringens økonomiske politik.

I maj omtalte statsministeren rentemarginalen og udtalte, at man regnede med, at den nye renteaftale mellem banker og sparekasser ville have en positiv virkning på udlånsrenten. I maj måned kunne vi påvise de store overskud i bankerne for 1976-77, og vi viste dengang, at der var sket en stigning i nettoindtægten for bankerne på 20 pct.; de havde haft en renteindtægt på 13 mia kr. Vi har endnu ikke fået de endelige tal for, hvor meget bankernes overskud er steget fra 1977 til 1978, men de oplysninger, der er kommet indtil nu, viser, at stigningen i hvert fald ikke bliver mindre, end den var fra 1976 til 1977. Den 16. januar fik vi meddelelse om, hvad den var for Amagerbanken: de havde nettoresultat for 1978, hvor overskuddet steg med 50 pct., fra 18,2 mill. kr. i 1977 til 27,1 mill. kr. i 1978. Det tyder på, at trods de ønsker og forhåbninger, man havde til den nye renteaftale, har den ikke haft den virkning, som man mente den ville have.

Statsministeren var dengang også opmærksom på den uheldige virkning af belåningsmuligheden til forbrug i den samfundsskabte værdistigning i jord og fast ejendom. Man henviste dengang til regeringens forslag om beskatning, som det fremstod i daværende finansminister Kampmanns betænkning om en ny skattelovgivning. Vi har fortsat en meget kraftig værdistigning, og der sker også fortsat en meget stærk belåning, som sikrer et forbrug, der ikke er dækket ind ved en modsvarende arbejdsydelse.

Det er rigtigt, at vi har fået en ny regering. Det er også rigtigt, at vi har en økonomiminister, der, som jeg allerede indledningsvis har sagt, dengang havde en anden opfattelse af disse ting. Men det var ikke nødvendigt at udvide regeringen Anker Jørgensen med at tage venstreministre ind. Det fritager hverken regeringschefen eller socialdemokratiet for ansvaret for den økonomiske politik, der føres i dag under en ny økonomiminister. Man udskyder tidspunktet for fremsættelse af forslaget om en værdistigningsafgift og gør det med henvisning til, at nogle tekniske beregninger ikke er færdige – hvad alle ved ikke er rigtigt – og til, at man ikke er helt enige i regeringen – og det er man sikkert ikke – samt med henvisning til overenskomstsituati-

onen, som jo skal afsluttes først. Det er forbavsende, at selv om der er denne uenighed om en afgørende del af den økonomiske politik, har der absolut ikke været nogen uenighed, nogen angst eller nogen tilbageholdenhed over for at gennemføre andre dele af den økonomiske politik, nemlig de meget kraftige indgreb imod arbejderklassen, som har fundet sted. Der har der ikke været nogen som helst tilbageholdenhed, ej heller når man skulle sige til arbejderklassen noget om, hvilke følger deres kamp for en bedre overenskomst havde for den økonomiske politik. Ej heller når man sagde til Arbejdsgiverforeningen, hvilke krav den skulle rejse, for at det skulle passe til regeringens økonomiske politik.

Så et par bemærkninger om betalingsbalancen, som både i maj måned, senere og også nu bliver brugt som et bevis for, at man ikke kan nedsætte renten:

Vi kan kun ændre på betalingsbalancen ved for det første at begrænse importen, for det andet at øge indtægterne af den eksport, vi har, og for det tredje at udvide eksporten; derom er der ikke nogen uenighed. Vi har foreslået en offentlig kontrol med importen. Vi har foreslået, at der også skete en større offentlig, altså statslig, indsats for at øge vor eksport, finde nye markeder og sikre, at vi udnytter de muligheder for handel, der er, både med de nye markeder og med de stats-handelslande, med hvilke vi ikke har udnyttet samhandelsmulighederne fuldt ud.

Men både den nuværende og den tidligere regering, ja, hele socialdemokratiet, har søgt at fremme disse to mål ved en generel begrænsning af forbrugsmulighederne, navnlig i den arbejdende befolkning. Det er den måde, man ønsker at begrænse importen på. Dette gør man ud fra en forudsætning om, at når en tredjedel af det, der forbruges, kommer udefra, drejer det sig jo bare om at begrænse forbruget generelt, så må det også påvirke importen. Dermed sætter man ganske enkelt lighedstegn mellem mulighederne for øget profit og den øgede interesse, der måtte være for også at sikre en større eksport.

Det er imidlertid både en tilfældig og en ren og skær kapitalistisk politik, der ikke løser de problemer, vi har. Når den socialdemokratiske ordfører igen sagde, at vi ikke skulle bilde folk ind, at der findes nemme løsninger, må jeg sige, at det er der heller

[Jørgen Jensen]

ikke nogen der forsøger på. Vi siger tværtimod, at der må en anden holdning ind i den politiske linje.

Må jeg så til sidst af hensyn til tiden tage det op, som økonomiministeren sluttede med, nemlig at resultatet af de overenskomstforhandlinger, der er i gang, også var en afgørende del af det, som skulle til for at bringe renten ned. Dermed har man selv åbnet for, at denne debat også skal omfatte overenskomstsituationen.

Det har været meget svært at få udtalelser fra regeringschefen om de aftaler, der var indgået mellem venstre og socialdemokratiet om overenskomstsituationen, medens økonomiministeren har været noget mere åbenhjertig og efter min mening også mere ærlig om holdningen. Han har talt tydeligt og klart om sabotage imod regeringens politik og om, hvad man ville gøre, hvis arbejderne fik bedre resultater. Derfor vil jeg spørge, om det vil være sabotage mod regeringens økonomiske politik, hvis man får gennemført en arbejdstidsforkortelse med fuld lønudligning. Vil det nødvendiggøre indgreb fra regeringens side?

Jeg vil endvidere spørge, om frigørelse eller udbetaling af de tvangsoptsparede dyrtidsportioner i ATP indgår i regeringens planer om en politisk løsning af overenskomstsituationen.

Jeg vil derudover spørge, om der vil blive fremsat et forslag om værdistigningsafgift, også hvis regeringen skal gribe mere direkte, eller måske rettere sagt mere åbent, ind i overenskomstafslutningen, end man har gjort indtil nu.

Videre vil jeg spørge, om dette forslag til værdistigningsafgift vil kunne hindre en skattefri belåning af den størrelsesorden, som man kan læse om i Ekstra Bladet i dag er sket ved det gods, som man så storsindet har foræret kongehuset, og som i løbet af de sidste par år er blevet belånt for 4,5 mill. kr. Vil det forslag, man arbejder med, kunne sikre, at noget sådant skal beskattes? De oplysninger, vi har om forslaget, tyder i hvert fald på, at det ikke kan lade sig gøre, at det overhovedet ikke vil friholde dette. Jeg stiller disse spørgsmål, da ministeren selv kom ind på overenskomstafslutningen og dens betydning for den økonomiske politik.

Niels Helveg Petersen (RV):

Denne debat er desværre en lille smule meningsløs; det er meget svært at se, hvad der egentlig er dens sigte. Jeg var fra starten skeptisk, da jeg så, forespørgslen blev rejst, og jeg blev ikke mere overbevist om debattens betydning efter at have hørt hr. Alfred Hansens forelæsning her i dag, som jo var sådan lidt løst og fast om renten i Danmark – mest løst. Det eneste, denne debat fører til, er, at vi hver for sig får en mulighed for at skamride nogle af vore kæpheste, og jeg synes, hr. Maisted i den henseende nåede det helt sublime.

Jeg kan i det store og hele henholde mig til det, ministeren sagde. Den nære sammenhæng mellem rentens højde og en række andre økonomiske faktorer blev her beskrevet, og det skal jeg ikke gå nærmere ind på. Jeg vil i stedet tage et par ting frem, som har med renteproblemet at gøre, og som efterhånden trænger stærkt til reformer.

For det første kan man spørge, om vi overhovedet har en høj rente. Ja, det har vi selvfølgelig for erhvervene, erhvervene, som skal bære den fulde omkostning af den høje rente, og især for de erhverv, som har et stort og langvarigt kapitalapparat, som f. eks. landbruget, spiller rentens højde en ganske overordentlig stor rolle.

Derimod er der jo en række personer, især lønmodtagere med høje indkomster i byerhvervene, for hvem den høje rente jo ikke er nogen særlig hindring for deres udfoldelse. For lønmodtagere med høje indkomster og dermed gode fradragsmuligheder er renten jo ikke det tyngende problem.

Hvis vi for nemheds skyld går ud fra en rente på 18 pct. med en marginalskat på 67 pct., betaler skatteministeren uden videre de 12 pct., og så er der 6 pct. tilbage. Med en årlig inflationstakt på 7, 8, 9, 10 pct. er realrenten i disse regnestykker jo faktisk negativ.

Det giver også ganske tydelige resultater, nemlig at der finder en stor gældsætning sted for lønmodtagere med høje indkomster i byerhvervene, som kan få skatteministeren til at finansiere en meget betydelig del af rentebyrden.

En ændring af fradragsreglerne er derfor nødvendig, hvis man mener det alvorligt med på længere sigt at få en bedre balance i økonomien, og det vil sige en større samlet opsparing i samfundet. Det er meningsløst i den økonomiske situation, vi befinder os i, at

[Niels Hølvæg Petersen]

indrette skatteregler, der indeholder en så fantastisk tilskyndelse til privat gældsstiftelse, som de nuværende regler gør det. Og der er ingen udsigt til, at vi kan få hverken et mere retfærdigt skattesystem eller en bedre balance i den samlede økonomi, hvis ikke man tager fat på det problem.

Regeringen har jo her luftet forskellige muligheder: man var fremme med, at der nu skulle ske en fuldstændig optrapning af fradragetsretten for renter af privat gæld over en vis periode, siden hen har man jo trukket noget i land igen. Det er i øjeblikket aldeles uklart, hvilke forestillinger regeringspartierne har på området, men jeg tror faktisk, det hæster for sagens skyld for regeringspartierne at fremlægge en politik.

Et andet område, som jeg vil drage frem, har også at gøre med at tilvejebringe forudsætningerne for en bedre balance i økonomien, på noget længere sigt at forøge den samlede opsparing. Det har at gøre med medejendomsretsproblemet i industrien. Vi er i det radikale venstre fuldstændig overbevist om, at hvis man på noget længere sigt skal opnå en bedre balance, en større opsparing, er medejendomsretten et helt nødvendigt instrument. Vi savner det i den økonomiske politik i disse år, med det sikre resultat, at vanskelighederne ved at føre den nødvendige og ønskelige omkostningsdæmpende politik bliver meget store. Vi mangler instrumentet i den økonomiske politik, som gør, at man kan sikre, at den øgede indtjening i virksomhederne, som skulle blive resultatet af en succesrig indkomspolitik, ikke kun kommer ejerne til gode, for gør den det – hvis det er resultatet – ved vi af erfaring, at vi intet held får med at føre den nødvendige indkomspolitik. Så bliver indkomspolitikken og efterlysningsen af den til magi og besværgelser og får ikke et reelt indhold. Derfor er spørgsmålet om medejendomsret i allerhøjeste grad noget, der har at gøre med rentens højde, med opsparingens højde, i den lange sigt, og et spørgsmål, hvor regeringen stadig væk, på trods af at den for nogle måneder siden fortalte, at man havde intensive overvejelser i gang i regeringen, skylder svar på, hvad der er dens politik på området.

Det tredje område, jeg kort vil fremdrage, vedrører finansieringen af det almennyttige byggeri. Det almennyttige byggeri er jo et af de områder, der virkelig rammes hårdt af

den høje rente. Vi har tidligere fremsat forslag om, at man skulle finansiere det almennyttige byggeri med indeklån, som ville give en lavere begyndelsesleje, og som ville lægge et bedre udgangsniveau for huslejen i det almennyttige byggeri. Ved overgangen til indeklån ville man efter vores opfattelse meget mere effektivt løse det almennyttige byggeris problemer, end man kan med de antydninger af forslag, som er kommet fra regeringens side.

Jeg skal endelig nævne, at det selvsagt også spiller en stor rolle for denne diskussion reelt, at der gøres en stærkere indsats for at begrænse prisstigningerne på jord. Det forslag, der bakes med i regeringspartierne, og som vi jo kun kender rygtevis, forslaget om værdistigningsafgift, vil efter vores opfattelse ikke yde noget virkeligt bidrag til at holde igen på prisudviklingen på jord og fast ejendom. Der er behov for, at man mere dristigt går ind i dette spørgsmål fra regeringens side, hvis man skal have held til at føre den nødvendige indkomspolitik, som igen er forudsætningen for en lavere rente og en bedre balance i den samlede økonomi.

Jeg skal til slut nævne noget, der har været fremført flere gange tidligere fra radikal side. Således som vores pengepolitik er i støbeskeen i disse år på grund af de store indenlandske statslån, salget af statsobligationer, på grund af valutauroen i verden omkring os, på grund af, at det uorganiserede kreditmarked tiltager sig en stadig større andel af den samlede långivning, og på grund af uklarheden også i vores pengepolitik på det institutionelle område med hensyn til, hvem der egentlig har ansvaret for de forskellige elementer, trænger det sig stærkt på med mere grundlæggende drøftelser af en række institutionelle forhold i vores pengepolitik. Det står os ganske klart, at det ikke er noget, man uden videre kan gå til i en hast og improvisere sig frem til; det er noget, der vil kræve mere grundlæggende overvejelser, f. eks. i form af nedsættelse af en pengepolitisk kommission.

Arne Bjerregaard (KrF):

Lad mig begynde med en konstatering: vi har en høj rente, vi har udlånsloft, vi har stor arbejdsløshed, og vi har fortsat vækst i udlånslandsgælden. Samtidig føler man, at regerin-

[Arne Bjerregaard]

gen er tavs. Ganske vist siger hr. Ellemann-Jensen fra venstre, at den økonomiske målsætning for regeringen ligger klar og vil hjælpe. Det eneste, vi andre ikke har fået noget at vide om, er sådan set, hvorledes man vil nå den målsætning, man har stillet sig med hensyn til underskuddet på betalingsbalancen.

Situationen får mig til at citere fra forespørgselsdebatten af 12. maj 1978, Folketingstidende 1977-78, sp. 9914, som jeg allerede har bemærket økonomiministeren har læst:

»Det, som man kan beklage i den givne situation . . . er, at regeringen tilsyneladende ingen løsning har på disse problemer. Regeringen har indtil dette øjeblik ikke kunnet skitsere nogen løsning, der ændrer den udvikling, som vi står med. Hvis den har nogen løsninger, så har den i hvert fald ikke delagtiggjort dette ting eller offentligheden i disse løsninger.«

Så var ordene fra den daværende ordfører for venstre, den nuværende økonomiminister i regeringen, og jeg mener ikke, jeg begår nogen uret ved at gøre disse ord af den nuværende minister, som dengang var venstres ordfører, til mine, til en sandhed i den øjeblikkelige situation.

I samme forespørgselsdebat udtalte statsministeren, Folketingstidende 1977-78, sp. 9896:

». . . underskuddet og gælden har et betydeligt omfang i sammenligning med de valutareserver, vi har. Derfor er bevægelsesmulighederne i den danske rentepolitik under alle omstændigheder meget begrænsede.«

Det samme hører vi klart udtalt fra hr. Ellemann-Jensen og økonomiministeren i dag. Det er og var klar tale. Så længe vi har udlandsgælden, er det ikke muligt at nedsætte renten, fordi erhvervslivet ved en rentenedsættelse vil optage lån i Danmark i stedet for i udlandet, og det har vi jo ikke valutareserver til. Det er jo klart for enhver. Det har vi sagt 100 gange herinde og uden for denne sal, når vi skulle forklare folk problemerne i dette, og sådan set kunne vi derefter godt stoppe diskussionen. Vi kan næppe blive uenige om rigtigheden af, at en høj rente, hvis man ikke ændrer noget, er en simpel nødvendighed på grund af handelsunderskuddet. Men desværre er det også sådan, at handelsunderskuddet til dels er bestemt af en høj

rente, fordi en høj rente forringer vores konkurrenceevne. Den er ikke den eneste, men en medvirkende årsag til at forringe vores konkurrenceevne. På den måde er vi jo i en klart fastlåst situation, og det indrømmer man fra regeringspartierne og økonomiministerens side. Vi kan ikke ændre renten på grund af vores gæld til udlandet, og vores gæld til udlandet er forårsaget af en høj rente.

Men når man er i en fastlåst situation, må man jo søge at finde frem til nye veje, og det må være regeringens opgave i alt fald at påtænke at gå nye veje i den fastlåste situation, man er i. Men for mig at se holder regeringen på den samme holdeplads, som den holdt på, da den blev til. Den forsøger åbenbart ikke at bevæge sig derfra, enten fordi den ikke tør tage den konfrontation, enhver bevægelse forårsager, eller fordi de indre kræfter i regeringen rykker lige stærkt i hver sin retning.

Men lad mig da dog, da nu venstres tidligere ordfører er blevet økonomiminister, tage et tilbageblik og stille et kontant spørgsmål til, som han selv har været inde på, men som jeg synes han kom lidt let over i sit eget spørgsmål til statsministeren og den daværende økonomiminister.

Den nuværende økonomiminister foreslog som ordfører for venstre den 12. maj 1978, om det ikke var rimeligt, at staten overtog størsteparten af de nødvendige udlånslån for at gøre rentestørrelsen uafhængig af udlandsgælden. Så kan det ikke hjælpe, at økonomiministeren nøjes med at sige: ja men vi har lavet en kurssikringsordning. For øvrigt var venstre ikke særlig stærk tilhænger af den kurssikringsordning, som vi fremførte tanken om og var med til at gennemføre imod venstre.

Nu da venstres ordfører er blevet økonomiminister, vil jeg spørge, om det er økonomiministerens agt at realisere denne tanke nu, da ikke blot tanken, men også en handlingsmulighed foreligger - går jeg da ud fra. Eller tænker man måske anderledes og mere statisk, når man bliver minister? Vel kan der gøres indvendinger imod slig omlægning, men dem ønsker jeg overhovedet ikke at høre, for dem har jeg sådan set hørt. Det, jeg ønsker at høre fra økonomiministeren, er, om økonomiministeren tænker som i maj, og om han ønsker at realisere tankerne nu. Det

[Arne Bjerregaard]

var i alt fald en mulighed for at nedbringe renten, hvis ministeren ville gå den vej, som han selv i sin tid foreslog.

En anden vej var devalueringens vej. Den har en særdeles indirekte virkning, men dog en virkning. Jeg ved nok, det er ondt, ja, næsten uforskammet, får man at vide, at tale om devaluering heroppefra, men jeg tillader mig det.

Herhjemme holder vi krampagtigt fast ved kronkursen. I sin tid talte bl. a. Madsen-Mygdal om den ærlige krone, men dengang var der dog til forsvar for hr. Madsen-Mygdal – selv om jeg mener, det var forkert – dette, at guldet var værdimål; det er det jo ikke i dag. Hvis det dengang var en ærlig krone, man ville forsvare, er det i dag faktisk en uærlig krone, som man stræber efter at fastholde. Vi holder klart fast ved en overvurdering af kronkursen til skade for konkurrencen.

Hvis vi ser på Sverige, som har devalueret et par gange, må vi sige, det klart har givet bonus. Ingen kan vel benægte, at devalueringen i Sverige har øget Sveriges produktion, beskæftigelse og afsætning. Jeg er da ganske klar over, at en kraftig devaluering vil kræve følgelovgivning, for ellers hjælper det jo kun så kort – jeg skal ikke bruge de udtryk, som almindeligvis bruges derom.

Selvfølgelig må man have indkomstregulering. Men er regeringen ikke inde på den vej alligevel? Alligevel har man en panisk angst for enhver devaluering. Selvfølgelig kan det være begrundet. Hvis devalueringen forårsages af en laden-stå-til-politik, skyldes en bagudstående politik, er devalueringen kun noget, man er tvunget til, så er det ikke noget, der går ind i en konsekvent politik. Så er det bare noget, udviklingen har fået én til at måtte gøre, fordi man ikke har ført den rigtige politik, og det er det, der er sket, når vi tidligere har devalueret. Men det er noget ganske andet at bruge devalueringen i en fremadrettet politik, hvor man har mulighed for at medtage hensyn til indkomst- og prisudvikling og hensyn til de udlånslån, som visse har optaget i dette land.

Det er en vej, man kan betræde. Jeg ved nok, at økonomiministeren vel ikke kan svara på, om vi vil devaluere i morgen, for så er der jo ikke meget i valutakassen. Jeg føler, det er beklageligt, at man så konsekvent afviser at bruge den mulighed i en politik.

Vi har en høj rente, siger vi, og det er, som det blev sagt fra den radikale ordførers side, en sandhed med visse modifikationer, for det er kun på erhvervslivet, at renten falder med sin fulde vægt. Men rentefradraget ved skatteberegning vil den ikke falde med sin fulde vægt på det private forbrug af kapital. Hvis vi tager indtægter på godt 120.000 kr. i dag, kommer de kun til at betale 1/3. Det vil sige, at hvis renten er 15 pct. – nu blev der sagt 18 pct., jeg vil bruge 15 pct. – er den reelle rente for vedkommende kun 5 pct., og hvis man kommer op på indtægter, der ligger lidt mere over den indtægtsgrænse – og jeg forudsætter her, at der er børn i familien f. eks. og man får en 6 pct.s aftrapning af børnetilskuddet – ja, så bliver renteudgiften reelt kun 1/4. Det vil sige, at hvis renten er 16 pct. – jeg kan bedst lide at regne med hele tal, så jeg bruger 16 pct. – så bliver den reelle rente kun 4 pct. for den privates forbrug af kapital. Og hvis man går videre i filosofien dér og tager alle de indkomstafhængige ydelser med, vil mange få en reel renteudgift på 0 og nogle endda på minus. Det er da ganske klart, at vi altid vil have kapitalmangel med høj rente og låneloft til følge, når vi i samordningen af vores skatte- og socialpolitik opmuntrer folk til at låne mest muligt til privat forbrug.

En sikker vej til at bringe renten ned var, om regeringen ikke lappede på rentefradraget, men havde mod og kurage til at afvikle fradrag for renteudgifter og beskatning af renteindtægter. Sikken et ramaskrig, der vil blive, det erkender jeg, over, at kapitalister nu skulle kunne leve af deres renteindtægt! I realiteten ville mangfoldige af disse, da renten givet vil blive halveret, ikke få en krone mere i renteindtægt, mens derimod erhvervslivet, som dog er det væsentligste, vil få den fulde virkning af halveringen af renteudgiften; det vil simpelt hen halvere deres renteomkostninger. Hvad så for dem, der skal bygge hus osv.? Ja men når renten kun bliver det halve, og man altid regner med et 50 pct.s fradrag, så bliver udgiften da ikke større, og så kan der heller ikke være noget problem. Man vil faktisk kunne give vort erhvervsliv en klar håndsrækning ved at gennemføre dette på begge sider.

Jeg er klar over, at det ikke kan gøres på ét år. Hvis man foretog det over 10 år, var

[Arne Bjerregaard]

det givet muligt, og renten ville falde, fra det øjeblik man vedtog en sådan ordning, og samtidig – og det er lige så væsentligt – kunne regeringen med økonomiministeren i spidsen opgive merværdibeskatningen af jord og fast ejendom, fordi hele interessen for at investere i jord og fast ejendom – det udtryk, som altid bruges – vil aftage med den halvede rente og med, at der ikke er nogen fradrag. Det vil sige, at stigningen på disse områder ikke vil blive stærkere end den øvrige stigning i samfundet.

En anden ting, som også er væsentlig, som regeringen bakser med, og som vi har været med til at bakke med gennem flere år, er selvfølgelig lønudgifterne, som er med til at frembringe vores valutaunderskud, som igen er med til at frembringe den høje rente. Lad mig citere fra betænkningen over dyrtidsreguleringen, afgivet den 7. august 1973 af et underudvalg:

»En forringelse af bytteforholdet er i sig selv udtryk for, at samfundet er blevet fattigt. Såfremt lønmodtagerne og andre befolkningsgrupper gennem automatisk dyrtidsregulering helt eller delvis friholdes for at bære en del af den byrde, kan resultatet blive en forhøjelse af omkostningsniveauet, der vanskeliggør den nødvendige overførsel af ressourcer til valutaandtjenende erhverv. Dette kan igen føre til en situation, hvor betalingsbalanceproblemerne må løses igennem en over længere tid fastholdt dæmpning af aktivitets- og beskæftigelsesniveauet. Derfor bør det overvejes, om det ikke er rimeligt at indføre mere fleksibilitet i den automatiske dyrtidsordning.«

Så vidt dem, som har været med i dette udvalg. De erkender klart, at vi får et betalingsbalanceproblem, altså handelsbalanceunderskud, i det øjeblik vi ikke tager indkomspolitikken med. Altså har den reel indflydelse på rentehøjden.

Jeg er bange for, at denne sammenblanding af total liberalisme i lønoverenskomsten og den øvrige socialliberalisme i samfundet i fremtiden ikke har nogen mulighed for at fungere sammen. I al fald er det inkonsekvent at sammenblende de to systemer, desværre. Man vil have ganske frie lønforhandlinger, men den arbejdsløshed, som disse lønforhandlinger kan føre frem til, skal betales af den øvrige del af samfundet. Derfor tror jeg ikke, det vil være muligt i længden at

fastholde to så vidt forskellige systemer i vort samfund. Man må sige, at enten må arbejdsmarkedet selv betale de sociale virkninger af sin aftale, altså betale arbejdsløshedsunderstøttelsen, eller også må samfundet være med i lønaftalen.

Lad mig sluttelig sige, at jeg tror ikke, regeringen kan ændre vores rentehøjde og hele vores økonomiske politik ved at lappe videre på gamle lapper. Det er piskende nødvendigt – for at bruge en tidligere økonomiministers ord – at regeringen viser mod til at fremlægge en målrettet, en fremadrettet, en konstruktiv politik på det økonomiske område, hvis vi skal bevare det privatkapitalistiske system, og det går jeg ud fra at vores nuværende økonomiminister ønsker. Og jeg tør også sige, at den brede befolkning i Danmark ønsker det.

Men vel, regeringen skulle i sin tid udvides, for at den kunne blive handlekraftig. Jeg spørger bare, også med hensyn til disse problemer: hvor blev handlingerne, hvor blev kraften af?

Ib Christensen (DR):

Et par af ordførerne har rejst tvivl om nytten af denne debat. Jeg kan sige til vores forsvar som en af dem, der har rejst den, at der dog er gået så lang tid som fra maj i fjor, siden vi sidst har drøftet renteproblemerne her i tinget specielt. Videre kan det måske også tillades, at man anfører, at vi har en regering, der har indført en reformpause, og også i andre henseender er det en pauseregering, der ikke belaster folketingets tid så farlig meget, så vi har vel tid til at bruge et par timer eller tre på at debattere et så vigtigt emne som renten, så meget mere som såvel denne regering som dens forgænger gentagne gange har proklameret som en målsætning at få det høje danske renteniveau bragt ned, uden at der dog er sket noget nævneværdigt på feltet. Det kunne da være en selvstændig grund til, at vi tager denne diskussion.

Det fremgår desværre, efter min vurdering, af ministerens svar, som prisværdigt er holdt inden for rammen af det, der blev spurgt om, at regeringen ikke har nøglen til at få renten bragt ned, medmindre regeringen ser nøglen i overenskomstssituationen, som var det, økonomiministeren sluttede med, og derved bragte han sig på linje med andre ordførere

[Ib Christensen]

fra borgerlige partier, både hr. Kjelgaard og hr. Ellemann-Jensen. Hr. Ellemann-Jensen nævner en tilfældig TV-udsendelse som inspiration for denne debat. Det er nu ikke tilfældet. Den var rejst før, og der var heller ikke tale om, at vi prøvede at generalisere ud fra dette eksempel.

Til hr. Kjelgaard, der bestred renteomkostningernes betydning, vil jeg gerne sige, at her ligger der noget solidt materiale på bordet. Andre ordførere har jo i denne debat henledt opmærksomheden på den OECD-rapport, der påviser et fald i reallønnen, og som også understreger kreditomkostningernes betydning for dansk erhvervslivs konkurrenceevne. Jeg kan nævne en anden rapport, som kom i fjor, en rapport fra Nordens faglige Samorganisation. Den har nogle tal, der er ganske illustrative, og som har været meget fremme i den offentlige debat, og de er mig bekendt ikke blevet modsagt på kvalificeret vis. De viser, at beregnet på basis af en gennemsnitlig rentefod ved industrilån i de enkelte lande og en gennemsnitlig kapitalinvestering i samtlige lande på 400.000 kr. pr. arbejdsplads er Danmark det land, der har de største omkostninger ved etablering af en arbejdsplads, nemlig 133.000 kr., mens Sverige, der følger næst efter, har 119.000 kr. Derefter kommer Norge, Finland, Holland, USA, England og Vesttyskland, der ligger i bunden med 96.000 kr. Det er renter og lønomkostninger under ét, og det interessante er, at de danske lønomkostninger andrager 73.000 kr., hvilket så nogenlunde er gennemsnittet for lønomkostningerne i de pågældende lande, som vi kan sammenligne os med, hvorimod renteomkostningerne er 60.000 kr., hvor kun England overgår os med 62.000 kr., men England har til gengæld kun lønomkostninger på 36.000 kr. mod Danmarks 73.000 kr., altså næsten dobbelt så højt et niveau for Danmarks vedkommende. Derfor kan man med rette sige, at kan det lykkes at få den danske rentefod bragt væsentligt ned, vil vi etablere en konkurrencesituation, som vil være overordentlig gunstig for dansk erhvervsliv, for vores beskæftigelse og for vores betalingsbalance, og derfor er det et meget væsentligt problem.

Jeg tror, det er rigtigt, som det er blevet sagt, at det er denne regerings – og det har også været den nærmeste forgængers – om ikke ligefrem mål at holde en høj rente, så

har det været et væsentligt led i den politik, der rent faktisk er ført. Derfor har det da også givet økonomer, inklusive vismanden professor Hans Zeuthen, anledning til undren, at f. eks. Danmark har så højt et niveau, mens Norge, der har nøjagtigt de samme eller værre betalingsbalancemæssige problemer, har et renteniveau, der er væsentligt lavere.

Når vi har disse problemer, er der mange grunde hertil. Jeg vil fremdrage jord- og ejendomsspekulationen som et væsentligt element. Når jordværdierne vokser med 30–35 mia kr. om året, og når der gives direkte og indirekte tilskud til ejerboliger på 10–12 mia kr. gennem de skatteregler, der findes, og som jo kunne modvirkes ikke bare gennem en fjernelse af rentefradragsretten, hvis det kan lade sig gøre teknisk, men også gennem en ajourføring af lejeværdien, som vi har foreslået for 1979, er det klart, at det animerer til pengeanbringelse passivt i jord og fast ejendom. Det betyder, at de, der ellers skal konkurrere om investeringsmidlerne, må betale mere for at få disse investeringsmidler, og det vil først og fremmest sige, at erhvervslivet kommer til at betale en højere pris, om jeg så må sige, for de lånemidler, de har brug for.

Det blev i skatte- og afgiftsudvalget, da vi havde vores jordreformforslag til behandling i dette udvalg, oplyst fra regeringens side, at dette forslags gennemførelse nok alt andet lige ville tendere i retning af en mindre rentefod. Det er klart, at hvis man ophører med at føre en politik, der præmierer denne passive kapitalanbringelse, vil man kunne få lave rente, og derved vil man kunne lette erhvervslivets omkostninger.

Derfor er det meget vigtigt, at der gennemføres en jord-, bolig- og skattereform, der virkelig tager fat om disse problemer i modsætning til regeringens politik, der går den modsatte vej. Det forlyder nu i pressen – det er dér, vi må læse om, hvad regeringen agter at foretage sig – at regeringen vil foreslå, at grundskyldpromillen uændret skal være 15 til amterne i 1980 og 1981, altså i hele vurderingsperioden. Mens regeringen forhøjer moms og indkomstskatten, letter den altså jordbeskatningen, og resultatet bliver selvfølgelig, at disse lettelser i jordbeskatningen bliver kapitaliseret til højere jord- og ejendomspriser. Dermed hælder man benzin

[Ib Christensen]

på inflationsbålet og gør det yderligere attraktivt at anbringe pengene passivt i stedet for aktivt. Regeringen fører altså den stik modsatte politik af den, der skal til, hvis vi skal have renten bragt ned.

Værdistigningsafgiften er også jeg skeptisk over for, men vi har ikke set den endnu. Hvis den bliver en beskatning i salgsleddet, bliver den overvæltet på priserne og får ikke en prisdæmpende virkning, og hvis den får det marginale omfang, der er tale om, får den i øvrigt næppe større betydning – hvis den overhovedet kommer, det må man efterhånden sætte spørgsmålstegn ved. Det, vi derimod ved, er, at regeringen fortsat har som politik at neddæmpe den løbende jordbeskatning, og det er den stik modsatte vej af den, der skal til.

Hr. Kjelgaard klagede over, at opsparringen var for lille, og det hænger sammen med den problematik, jeg just var inde på, at det er så meget mere profitabelt at bygge en velstandsknop på sit hus fremfor at købe aktier eller sætte pengene i bank eller sparekasse eller investere i egen erhvervsvirksomhed. Folk gør det, der privatøkonomisk er gunstigst for dem, men som samfundsøkonomisk er vanvid, og som er ødelæggende for erhvervslivets konkurrenceevne og for beskæftigelsen. Derfor er den rigtige vej at gå at føre en sådan ændret politik på jord-, ejendoms- og boligområdet, som jeg her har nævnt, ved aftrapning af ejerboligsubsidier og stop for jord- og ejendomsspekulationen. Det er den rigtige vej at gå i stedet for at lave nogle selektive opsparingsbegunstigelser, som alligevel kommer dem til gode, der har størst opsparringsevne, og måske er det også mange gange en opsparring, som alligevel ville finde sted.

En anden faktor, der er med til at holde vores høje renteniveau, er det, som vi så sent som i går i folketinget diskuterede, og som et flertal går ind for: den enorme udstedelse af statsobligationer på meget favorable vilkår, der gør, at de almindelige obligationskurser bliver trykket med den følge, at renten stiger. Det gør man, fordi man har et enormt statsfinansielt underskud, som man så søger at neutralisere ved hjælp af denne enorme inden- og udenlandske optagelse af statslån, bl. a. ved statsobligationsudbud. Men resultatet bliver, at folk køber disse statsobligationer i stedet for at bruge pengene til erhvervs-

investeringer eller i stedet for at anbringe dem i noget, der skaber beskæftigelse, og så har vi den situation, at det, man søger at fremme med den ene hånd ved at have et stort statsfinansielt underskud, ødelægger man med den anden hånd gennem denne enorme lånoptagelse.

Derfor må vi også se på de offentlige udgifter, hvor vi jo har stillet spareforslag, og vi må se på en anden form for i højere grad at hente offentlige indtægter, nemlig en jordbeskatning, der ikke har de negative virkninger, som skatten på arbejde og den hårde momsbeskatning har.

Endelig er det blevet fremhævet af ministeren, at det er nødvendigt at have den høje rente af hensyn til vores betalingsbalanceunderskud for at stimulere erhvervsvirksomhederne til at tage lån i udlandet til finansiering af vores import. Dertil må vi igen sige, at det stiller vores valutapolitik i søgelyset, for når vi fører en valutapolitik, der i realiteten fører til, at vores krone løbende bliver opskrevet ved at være bundet til D-marken – og det bliver ikke bedre med det nye EMS-system, hvis eller når det træder i kraft – betyder det, at importen til dette land kunstigt bliver gjort billig, fordi de »stærke« danske kroner kan købe noget mere, end den reelle økonomiske værdi betinger. Det betyder, at vores eksport af varer og tjenesteydelser bliver fordyret, fordi udenlandske potentielle købere af danske varer og tjenesteydelser med deres valuta må betale så meget mere, fordi den danske valuta er så dyr. Derfor straffer vi eksporten og belønner importen gennem den valutapolitik, man fører, og man skaber ved denne akavede valutapolitik en motivering for at holde dette høje renteniveau. Da er det, vi peger på en kronefrigivelse som den rigtige mulighed, men naturligvis ledsaget af en følgelovgivning, der kan tage højde for de ellers mulige inflationære virkninger af en kronefrigivelse, og her vil en jordreform som et helt centralt punkt dæmme op for den inflationære udvikling.

Spørgsmålet om selektive kreditordninger har været nævnt. Det advarer vi imod, for i samme omfang som man gennem skibskreditordninger, gennem billige lån til håndværk og industri, fiskeri, landbrug, boligbyggeri, egnsudvikling osv. laver disse selektive ordninger, vil det generelle renteniveau, som alle andre må indstille sig på, bliver højere.

[Ib Christensen]

Når man laver privilegier for nogle grupper ved, at de skal have favorable lån, er det klart, at der er andre, der må betale herfor. Skal man både støtte eksporterhvervene og de erhverv, der konkurrerer med importen – og det er jo det, man ofte hører proklameret fra forskellige regerings side er en del af deres politik – er det klart, at der næsten ingen er, der ikke skal have en eller anden form for støtte. Derfor kan vi ikke se noget perspektiv i disse selektive ordninger, der i øvrigt også fører til forvridninger. Det, der må til, er en generel ændring af den økonomiske politik efter de linjer, jeg her har skitseret.

Jeg skal endelig komme ind på spørgsmålet om indkomspolitikken i relation til rentepolitikken.

Det er helt tydeligt, at en række af de borgerlige ordførere finder, at nøglen til en lavere rente er en stram indkomspolitik, der gør det muligt at lette renten. Dertil må vi sige, for det første at lønudviklingen har været begrænset i forhold til renteutviklingen som tidligere antydet. For det andet at skal vi have en mere afdæmpet udvikling i de indkomster, vi bevilger hinanden, er der nogle politiske forudsætninger, der skal opfyldes. En af de forudsætninger, der er stillet op fra samtlige lønmodtagerorganisationers side, og det vil sige repræsenterende 85 pct. af befolkningen, er et stop for jord- og ejendomsspekulationen, inddragelse af de arbejdsfri gevinster på jord og fast ejendom. Her har regeringens politik, som jeg påviste før, været den stik modsatte. Allerede regeringens dannelse var som bekendt en rød klud – hvis man kan bruge det udtryk i denne forbindelse – på mange lønmodtagerorganisationer eller faktisk på dem alle, og regeringens program har ikke gjort det bedre. Det vil sige, at det, der var regeringens raison d'être, at man skulle føre en stram indkomspolitik, således nærmest er blevet modvirket, og lønmodtagerne har svaret med et lønkrav på 35–40 pct.s lønstigning og arbejdsgiverne med en lønsækning på 6½ pct. Derfor må vi sige, at forudsætningen for, at der kan skabes rimelige løsninger på arbejdsmarkedet må være, at regeringen indskiber sig i virkelige tiltag på jord-, bolig- og skatteområdet i overensstemmelse med de synspunkter, der har været fremme fra lønmodtagerorganisationerne.

Den anden forudsætning er mindst lige så afgørende, og det er, at regering og folketing holder fingrene væk fra indgreb. For når arbejdsmarkedets parter har sikkerhed for, at ligegyldigt hvor meget de skaber sig, og det gælder begge parter, er der en regering og et folketingsflertal parat til at tage risikoen væk fra dem, er det klart, at de stiller krav som dem, jeg just har refereret, og hvis der kommer en løsning ved dette tings medvirken eller uden – og det første er desværre nok det sandsynligste med regeringens indstilling – kommer der en løsning, der ikke samfundsmæssigt er forsvarlig, og som samfundsmæssigt endda formentlig er dyrere, end den ville have været, hvis man havde ladet folk beholde ansvaret for deres egne anliggender. Man kan ikke appellere til ansvarsfølelsen hos folk, hvis man fratager dem ansvaret for deres egne anliggender, og det er det, regeringen gør, når den nægter at sige til lønmodtagerorganisationerne og til arbejdsgiverorganisationerne, at regeringen ikke under nogen omstændigheder griber ind med tvangsfornyelse af overenskomsterne el. lign., men kun i givet fald vil sørge for en opretholdelse af de mest vitale samfundsfunktioner, skulle det komme til en åben konflikt.

Jeg skal slutte med at sige, at der har været talt fra hr. Poul Nielsens side om nøgler. Jeg vil ikke sige, at det, jeg her har sagt, er universalnøglen, men det er et nøgleknippe, som regeringen gjorde godt i at gøre brug af. Regeringen har ikke hidtil villet bruge de nøgler, jeg her har anvist den. Det er nøgler, som ikke alene jeg har anvist den, men som for nogle af nøglernes vedkommende er anvist af forskellige uafhængige økonomer og fra anden side. Derfor må vi konkludere, at det nøgleproblem, der ligger, altså ikke er, at nøglerne ikke findes, men at regeringen ikke vil bruge de nøgler, der skal til for at løse problemet.

(Kort bemærkning).

Kjelgaard (KF):

Hr. Ib Christensen vovede for lidt siden den påstand, at jeg have bestridt rentens betydning. Det har jeg ingenlunde, det kunne jeg ikke drømme om. Tværtimod gav jeg på forskellig vis udtryk for det ønskelige i at få renteniveauet sænket og gav endda forskellige opskrifter på det. Jeg konstaterede bare,

[Kjølgaard]

at renteudgifterne i industrien udgør ca. 10 pct. af lønomkostningerne, og det var i det perspektiv, disse bemærkninger skulle ses.

Hvis jeg nu samtidig konstaterer, at retsforbundets folketingsgruppe udgør ca. 10 pct. af den socialdemokratiske folketingsgruppe, så har jeg vel også bestridt retsforbundets betydning.

Waldorff (VS):

Vores ordfører på erhvervsområdet, hr. Willhjelm, er optaget af en vigtig sag andetsteds i huset, som det hedder på folketings-sprog, og jeg skal nøjes med at henvise til, hvad VS plejer at sige ved lejligheder som denne. Hvis man interesserer sig for det, kan man læse i Folketings Tidende for året 1977-78, 12. maj, sp. 9935.

Økonomiministeren (Anders Andersen):

Jeg har i og for sig tænkt mig med de bemærkninger, jeg har at knytte til nogle af de ting, der har været fremført af nogle af ordførerne, at begynde bagfra.

Jeg må nok sige, at denne debat har vist, som jeg også havde forventet, at retsforbundet her ville benytte lejligheden til at luften deres almindelige politiske synspunkter på det økonomiske område og først og fremmest deres jordpolitik.

Jeg skal ikke gå ind i en debat om retsforbundets jordpolitik, men hver gang jeg hører en retsstatsmand tale om jordpolitik, kommer jeg uvilkårligt til at tænke på den norske bonde, der trak sin ko op på fjeldet og sagde: ja, ja lille bos, græs er der ikke meget af, men der er en herlig udsigt. Der er måske mange, der, når de hører tale om jordpolitik fra retsforbundets side, ligesom får opfattelsen af, at det er noget, man skal have, men det er ikke noget, man skal af med. Det er i hvert fald en stor misforståelse, hvis man endelig ville lægge virkelig øre til det, der siges fra retsforbundets side om disse ting.

Så har jeg en bemærkning til hr. Arne Bjerregaard, ja, jeg har måske to. Jeg kan svare på spørgsmålet, om regeringen vil devaluere i morgen, at det vil vi ikke. Det var det ene.

For det andet vil jeg gerne gøre hr. Arne Bjerregaard opmærksom på, at det var ikke Madsen-Mygdal, der udtalte det med den ærlige krone, men det var Jens Byskov. Jeg

siger det bare for en anden gangs skyld. Jeg ved ikke, om hr. Arne Bjerregaard underviser i historie, men der skulle helst ikke være nogen historieforfalskning i hvert fald i det, som man citerer i så henseende.

Det tredje, jeg vil sige til hr. Arne Bjerregaard, er, at jeg har ikke nu en anden holdning til nødvendigheden af, at der føres en politik her i landet, der betinger, at man kan få et lavere renteniveau. Det var den holdning, jeg havde i maj, og den holdning har jeg også nu. Der er bare siden sket det, at den nuværende regering har stillet op som en målsætning at nå frem til en sådan situation, og det er da i hvert fald et skridt i den rigtige retning.

Jeg ved godt, at hr. Niels Helveg Petersen er gået, men jeg har underrettet ham om, hvad jeg ville sige om hans bemærkninger med hensyn til en pengepolitisk kommission. Det er jo sådan, at statsministeren under finanslovdebatten gav tilsagn om, at regeringen ville overveje en pengepolitisk kommission, men dertil kan jeg kun sige, at en sådan overvejelse ikke på nuværende tidspunkt har fundet sted. Jeg vil nok personlig være lidt skeptisk over for behovet for og nytten af en sådan pengepolitisk kommission, fordi jeg ikke tror, der inden for disse områder er nogle problemer, som ikke har været kulegravet på mange måder og ikke allerede på nuværende tidspunkt ligger oplyst, men det er klart, at det tilsagn, som statsministeren gav om, at regeringen ville overveje sagen, selvfølgelig vil blive opfyldt.

Jeg skal derefter vende mig med nogle bemærkninger til hr. Alfred Hansen. Jeg må indrømme, at når man diskuterer nøgler eller ikke nøgler, tror jeg ikke, man skal diskutere, hvorvidt hr. Alfred Hansen leder efter nøglen under lygtepælen eller ved gadedøren, for han har overhovedet ingen nøgle til at løse de økonomiske problemer, så han kan lede længe uden at finde en nøgle med den holdning, som hr. Alfred Hansen har givet udtryk for her i dag.

Det undrer mig, at hr. Alfred Hansen bruger de argumenter, som han i første omgang var fremme med som udtryk for, hvor forfærdeligt vores renteniveau var her i landet i forhold til Norge. Norge havde jo også et betalingsbalanceunderskud, men en langt lavere rente, sagde han. Det var imidlertid,

[Økonomiministeren]

ligesom hr. Alfred Hansen havde overset, at når Norge i disse år har haft et betydeligt balanceunderskud, er det, fordi man har investeret enorme beløb i olieudvinding i Nordsøen, og at den kapital, der er investeret deri, for hovedpartens vedkommende er tilført af de firmaer, som har opbygget udvindingen i Nordsøen. Norge ser jo også frem til at få stadig stigende olieindtægter. Derfor er sammenligningsgrundlaget forkert.

Når hr. Alfred Hansen drager Frankrig ind i billedet som et eksempel på et land, der har en lav rente, kan jeg modsat sige, at Frankrig har til gengæld ikke nær de finansieringsproblemer og betalingsbalanceproblemer, som Danmark har. De er i forhold til Danmarks af en helt anden størrelsesorden. Jeg lagde selvfølgelig mærke til, at hr. Alfred Hansen ikke nævnte Vesttyskland, for det var alt for enkelt for mig at argumentere for, hvorfor Vesttyskland havde en anden situation end Danmark. Men hvis man vil føre en økonomisk debat, bør man i hvert fald efter min opfattelse føre den med argumenter, der er sagligt rigtige og sagligt forsvarlige, for ellers får debatten et lidt diffust forløb, uden at man når frem til de argumenter og de forudsætninger, som i og for sig er de centrale i en sådan debat.

Jeg har ikke tænkt mig her at gå ind i en debat om, hvorvidt det er lønniveauets højde eller renteniveauets højde, der er afgørende for de vanskeligheder, som vi står med rent økonomisk, men kun sige, at begge faktorer har vel hver for sig en vis indflydelse på dem. Begge faktorer har en vis indflydelse på, om vores konkurrenceevne er tilstrækkelig i forhold til andre landes, om vi kan få en tilstrækkelig stor produktion, en tilstrækkelig stor beskæftigelse. Men det, jeg gerne vil sige, og som jeg i og for sig mener er noget centralt og noget væsentligt i den situation, som vi står i, er, at vi må konstatere, at det danske forbrug generelt set er større, end produktionsmulighederne giver baggrund for, og at vi derfor gennem en årrække har lånt os til et større forbrug end den produktion, vi har, kunne dække ind. Det er en ganske enkel kendsgerning, og det betyder ganske enkelt, at hvis vi skal løse de økonomiske problemer, vi står med, er det ikke en diskussion om, hvorvidt det er lønmodtagerne, eller det er de selvstændige erhvervsdrivende, der har et for stort forbrug, for vi kan altid skyl-

de hinanden for, at det er den anden, der er årsag til situationen, men så er det ganske enkelt et spørgsmål om, at den danske befolkning som helhed forstår nødvendigheden af, at vi begrænser mulighederne for stadig væk at forøge vort forbrug i den kommende tid og tager tilstrækkeligt hensyn til de betalingsbalanceproblemer, vi står med, og også til de omkostningsproblemer, der stadig væk vil være, hvis vi tillader os stigninger i omkostningsudviklingen gennem et større forbrug, end produktionen kan dække ind. Et andet vigtigt led i hele udviklingen, hvis vi skal løse vores situation, er nemlig, at vi er i stand til at begrænse omkostningerne til det mindst mulige, og at det fald i omkostningerne, vi har kunnet konstatere i det sidste års tid, kan fortsætte, for de samme bestræbelser udfoldes i stor udstrækning i en række lande, som vi skal konkurrere eller samhandle med. Derfor er vor situation i virkeligheden den, at det er ikke nok alene at se på, om vi kan bringe de danske omkostninger ned, men vi må også beskæftige os med: i hvilket omfang holder de andre lande deres omkostninger i ave?

Det er også en af de målsætninger, som ligger i regeringens erklæring og i statsministerens åbningstale, at vi ønsker en fortsat nedsættelse af omkostningsudviklingen her i landet. Jeg vil gerne understrege, at jeg mener, det er noget meget væsentligt af hensyn til erhvervslivets omkostninger selvfølgelig, men også af hensyn til den sociale balance her i landet. For hvem har størst gevns af, at vi ikke har inflation her i landet? Det har dem med de mindre indtægter, og derfor ligger der i og for sig i denne holdning fra regeringens side ikke alene en omkostnings- og konkurrencemæssig vurdering, men også en socialpolitisk vurdering, som hele det danske samfund til syvende og sidst vil kunne få gevns af.

Derfor er spørgsmålet: Vil de politiske partier være med til sammen med regeringen at løse problemerne i dansk økonomi ud fra de forudsætninger, som jeg her har nævnt? Så vil vi nemlig også kunne løse vore renteproblemer, for forudsætningen for, at vi kan blive frit stillet, som det har været nævnt fra forskellige ordføreres side, i rentepolitikken, er, at vi får bragt det løbende betalingsbalanceunderskud ud af verden. Det er den første forudsætning, for med en privat gældsætning

[Økonomiministeren]

på, jeg husker ikke helt, om det er 50 eller 60 mia kr., plus den gældsætning, som staten har, vil selv en valutabeholdning på 17-18 mia kr. ikke kunne dække en omlægning fra udenlandsk gældsætning til privat formål – altså til erhvervslivets formål – til det indenlandske marked, og dertil ville en sådan omlægning vel i sig selv belaste det indenlandske renteniveau på en uheldig måde.

De opgaver, som det danske samfund står med, er ikke uløselige, og de betyder ikke, at der skal slås skår i det forbrugsmønster, som vi har i øjeblikket. Det, der er behov for, er ganske enkelt, at der i befolkningen vil være en vilje til tilbageholdenhed med hensyn til stadig væk at kunne udvide sit forbrug i et tempo, der ligger forud for samfundets produktionsmuligheder. Det er den balance, vi skal have genskabt. Det er også forudsætningen for, at vi kan holde omkostningerne i ave, og at vi kan få et fornuftigt renteniveau. Det er det, der er forudsætningen for den regeringsaftale, der er truffet mellem socialdemokratiet og venstre, og det er dette problem, som vi beder den danske befolkning og folketinget om at være med til at løse.

Alfred Hansen (DR):

Jeg vil indledningvis takke ordførerne for deres fremlæggelse af partiernes og deres egne private synspunkter og skal nærmere kommentere de indlæg, der har været.

Hr. Poul Nielson kører jo videre i den skure, som vi plejer at høre regeringspartiernes repræsentanter køre i, nemlig at tingene hænger sammen. Resultatet af det bliver, at de bare slår sig til tåls med denne konstatering, som efter deres mening er den rigtige, og så sker der ellers ikke mere. Det hænger altså så meget sammen, at regeringen hverken har evne eller vilje til at få det plukket fra hinanden og få ordnet tingene og få sat det på plads.

Hr. Poul Nielson forsøgte at gøre sig til dagens mand, hvad morsomheder angår, og skabte begrebet nøglen, som lå under lykten osv., og i samme skure kørte hr. Ellemann-Jensen.

Jeg må udlede den essens af det, de to sagde, at renten har den højde, som renter skal have. Det er sådan set det, der var hovedindtrykket af ordførernes tale fra socialdemokratiet og fra venstre. De kører altså

fortsat videre i en dobbelt sikker rolle gående ud på, at vi skal have et højt renteniveau, der skal føres en stram valutakurspolitik, kreditten skal rationeres, og det er denne dobbeltdækning, der har været tale om.

Vi mener fra retsforbundets side ikke, at det skulle være nødvendigt med det høje renteniveau. Vi mener heller ikke, det er rigtigt at have en stram valutakurspolitik, som jo netop har vist sig at være til skade for eksporterhvervene, og vi har også givet udtryk for, at vi ønsker kreditrationeringen ophævet. Det synspunkt får mig til at give følgende karakteristik af både hr. Poul Nielson og hr. Ellemann-Jensen: de ønsker at være så godt dækket ind, at de går både med livrem og med seler, og alligevel bliver resultatet nok, at de taber det hele på gulvet.

Hr. Ellemann-Jensen kommenterer i Jyllands-Posten den 18. april 1978 Thomas Nielsens udtalelser. Thomas Nielsen siger til Politiken, at det overvejes i LO, hvordan en rentenedsættelse kan gennemføres. Han mener, at den private pantebrevsudstedelse skal begrænses, og denne tanke er fremført af socialdemokratiets politiske ordfører, hr. Erling Olsen. Hr. Ellemann-Jensen har en modsat opfattelse, og det er jo ganske interessant at iagttage, da netop disse to sammen har et regeringssamarbejde.

Hr. Ellemann-Jensen siger i en ironisk kommentar, at Thomas Nielsen åbenbart mener, at renten kan gå ned blot ved at diktere en lavere rente. Han kalder fagbevægelsen for regeringens onde ånd i den økonomiske politik. Det kan vi så lade stå, og så kan regeringspartierne jo slås videre om, hvem man skal følge, om det er Industrirådets synspunkt, at renten aldeles ikke er for høj, eller det er LOs mening, som går på, at renten skal ned, og at det er en væsentlig omkostningsfaktor, som må fjernes, for at vi kan få genskabt konkurrencedygtighed og en forbedring af arbejdsløshedssituationen.

De øvrige ordførere skal jeg bare takke for deres meget positive kommentarer. Jeg tænker på hr. Arne Bjerregaard, som dog lagde nogle kontante forslag på bordet. Jeg forstod det sådan, at hr. Arne Bjerregaard eventuelt ville støtte et forslag fra regeringen, hvis det kommer, om, at man skal afskaffe rentefradragetten.

Til hr. Maisted blot dette, at der ikke var lagt op til en diskussion med hr. Maisted

[Alfred Hansen]

vedrørende renten. Han kørte frem med det sædvanlige om det offentlige forbrug og sagde, at det var hovedårsagen, og det kan naturligvis ikke undre, at hr. Maisted vil benytte lejligheden til det endnu en gang.

Når hr. Waldorff fra venstresocialisterne ikke ville tage del i debatten, så ved jeg ikke, om man skal tage det som udtryk for, at penge, økonomi og kapital ikke længere interesserer venstresocialisterne, eller det er et udtryk for, at venstresocialisterne i og for sig havde tænkt sig en anden ordfører.

Jeg vil gerne afrunde med nogle spørgsmål til ministeren. Jeg kan forstå på ministeren, at det fortsat er betalingsbalanceunderskuddet, der skal klares, før vi kan få renten ned. Derfor skal jeg spørge præcist: hvor langt skal betalingsbalanceunderskuddet ned, før der efter ministerens mening kan skabes grundlag for en rentesækning? Skal vil have det ned på nul eller på 6,5 mia kr., som hr. Ellemann-Jensen lægger op til for det kommende år, hvor regeringen stiller sig tvivlende over for, om man kan nå det, eller skal det ned på et andet beløb? Jeg synes, det i hvert fald må være passende, om man ved afslutningen af denne debat kan få dette oplyst.

Hvordan vil egentlig en afvikling af rentefradragsretten påvirke renteniveauet? Hvad forventer ministeren sig af det bebudede forslag om afskaffelse af rentefradragsretten? Hvordan mener ministeren det vil virke på rentehøjden? Og hvor mener ministeren at grænsen ligger for ågerrenter i 1979?

Og så kunne jeg godt tænke mig at vide, med hvilken følelse ministeren betragter det stadig stigende udbud af private pantebreve, som vi slet ikke har haft inde i diskussionen endnu. Jeg vil tro, at ministeren meget hurtigt kan knytte kommentarer til denne problemstilling set i relation til rentehøjden.

Så skal jeg lige sige, at det er sådan, at de langfristede lån er blevet meget dyre i forhold til de kortfristede lån. Obligationsrenten for de langfristede lån lå i oktober 1978 på 17,62 pct. – hr. Arne Bjerregaard mente, at det kun var 15 pct., men det var 17,62 – og de lavt forrentede lån, altså de meget kortfristede lån, lå på 17,42 pct.

Retsforbundet har med vilje naturligvis ikke stillet nogen dagsorden i dag. Vi har ønsket en rolig og afslappet debat om dette for os og for samfundet meget vigtige pro-

blem, nemlig rentehøjdens indflydelse på erhvervslivets konkurrenceevne. De, der har forventet eller frygtet en sådan dagsorden, må altså være skuffet. Vi har ønsket at bidrage til en saglig debat om disse ting, men desværre må jeg nok udlede den konklusion af ministerens kommentar, at regeringen ikke har noget nyt at komme frem med. Man venter, og man ser, og man håber, at det går.

Poul Nielson (S):

Jeg skal gøre det som en meget kort bemærkning.

Jeg sagde i første runde, at hr. Alfred Hansens fremstilling ved starten af debatten bar præg af et letsind, og jeg er ikke i stand til at ændre den vurdering på nuværende tidspunkt. At sige, at der er plads til en sænkning af renten, at der er plads til en ophævelse af begrænsningerne i kreditgivningen, samtidig med at man ikke angiver nogen særlig positiv holdning til nødvendigheden af en tilbageholdenhed, når det gælder indkomstudviklingen, er betragtninger, som, hvis de blev fulgt i praksis, ville skabe et inflationspres, som igen ville ødelægge den positive udvikling, vi trods alt skridt for skridt er kommet ind i i Danmark i de senere år, og som det er ubetinget nødvendigt at fastholde, hvis vi skal løse problemerne.

Jeg vil gerne her takke økonomiministeren for den meget klare og balancerede fremstilling af nødvendigheden af, at det både er renten og indkomstudviklingen, der må gøres noget ved, og den afvisning, der indirekte lå i, at vi her står over for et valg, at det enten er det ene eller det andet, der er et problem, men at vi er nødt til at tage vare på begge sider af problemet. En sådan balanceret indstilling til disse problemer, der har været diskuteret her, rimer mere med, hvad det sagligt er nødvendigt at gøre. Det er måske ikke helt så heroisk, som nogle kunne tænke sig at kræve det i debatten, men til gengæld er det væsentlig mere troværdigt end det, andre end denne regering kan levere.

Maisted (FP):

Jeg synes, at det var et særdeles godt indlæg, økonomiministeren havde her i anden omgang. Jeg følte mig helt hensat til, at det var en fremskridtsmand, der skulle have været økonomiminister.

[Maisted]

Det skuffede mig dog noget, at økonomiministeren nok kan se, at man skal holde tilbage på omkostningerne for erhvervslivet, og at man skal sørge for, at der ikke sker en indkomstudvikling, der er skadelig for samfundet, og at den private sektor skal holde tilbage, men hvorfor har ministeren ikke de samme synspunkter, når det gælder den offentlige sektor? Hvorfor er ministeren ikke lige så markant, når det drejer sig om en stigning på 5 pct. i den offentlige sektor om året? Ministeren, ved jeg, er ikke uvidende om, at det selvfølgelig betyder lige så meget for samfundsøkonomiens udvikling, hvis man laver en begrænsning af den offentlige sektors ekspansion, som jo er enorm stor. Vi lægger jo beslag på produktionsværdien til brug for den offentlige sektor i en størrelsesorden, der er ganske uhørt.

Når ministeren holder en så glimrende tale og illustrerer nødvendigheden af, at vi fører en økonomisk forsvarlig politik på det private arbejdsmarked for at gavne dansk erhvervsliv, hvorfor siger ministeren så ikke det samme, når det drejer sig om den offentlige sektor? Det vil jeg meget gerne have et svar på.

Jørgen Jensen (DKP):

Jeg må bedøve ministeren med, at jeg ikke ligesom fremskridtspartiet og den socialdemokratiske ordfører kan takke ministeren for den skarpe talen om tilbageholdenhed i arbejderklassen, for jeg tror ikke, det er det, der er behov for i dag.

Når ministeren taler om, at det, det drejer sig om, er, at befolkningen viser vilje til tilbageholdenhed i forhold til produktionsudvidelsen, så vil jeg godt sige, at det er en kendsgerning, som man også ved det, også de eksperter, man normalt regner med i regeringen, at produktivitetstigningen i Danmark har været større end i noget andet land. (*Afbrydelse*). Nej, men produktiviteten har jo også noget at gøre med, hvor meget man kan nå at producere, og hvis man ikke udnytter produktionsapparatet, så kan det også skyldes regeringens politik. Det kan jo også skyldes, at man også på dette område ønsker at begrænse mulighederne i stedet for at udvide dem.

Derfor kan jeg altså ikke takke for indholdet af det svar, ministeren kom med, ej heller

kan jeg gøre det, fordi ministeren ikke svarede på det spørgsmål, jeg stillede. Jeg vil godt understrege, at når jeg stillede det i forbindelse med overenskomstssituationen, så var det, fordi ministeren selv lagde op til i sin slutning i første omgang at nævne overenskomstssituationen som en af de afgørende faktorer.

Jeg vil også erindre om, at den 6. december 1978 havde vi i arbejdsmarkedsudvalget møde med statsministeren, som nægtede at udtale sig for ikke at blive taget til indtægt af en af parterne. Men samtidig udsendte økonomiministeren en erklæring til pressen, som tydeligt og klart sagde, at det ville være sabotage mod regeringens økonomiske politik, hvis man fik mere end forhøjelsen af dyrtidstillægget med de to portioner, som var forfaldet. Derfor spurgte jeg om, hvad sabotage mod regeringens økonomiske politik er. Jeg kan også sige det på en anden måde. Når jeg ikke fik noget svar, så må jeg selv prøve at udlede et: skal det manglende svar forstås sådan, at regeringen agter at gribe ind mod en arbejdstidsforkortelse med fuld lønudligning? Er det sådan, at regeringen agter at lade de tvangsopsparede penge i ATP indgå i et politisk indgreb i overenskomstssituationen?

Jeg har spurgt gentagne gange. Man er ikke tilbageholdende med at udtale sig, når det drejer sig om at begrænse arbejderne muligheder. Så spørger jeg igen, og hvis ikke jeg får noget svar, så må jeg udlede, at det er rigtigt, hvad der har været fremme i pressen, nemlig at man vil gribe ind, hvis der bliver tale om arbejdstidsforkortelse, at man vil bruge pengene, der er tvangsopsparet i ATP, til at gennemføre en politisk løsning af overenskomstssituationen.

Arne Bjerregaard (KrF):

At økonomiministeren ikke vil være med til at devaluere i morgen, takker jeg selvfølgelig for at få besked om, men det havde jeg forudset at økonomiministeren måtte sige, selv om han ville devaluere i morgen. Sådan er jo nu disse forhold. Jeg mener heller ikke, at der umiddelbart skulle være grund til at gøre det i morgen. Jeg har bare taget det med som noget, som jeg mener det er muligt at tage med i de almindelige politiske over-

[Arne Bjerregaard]

vejelser, som man altid har haft en vis skræk for.

Med hensyn til udtalelsen om »den ærlige krone«, som skulle være fremsat af seminarierektor, var det vist, Byskov, som vi i skolen selvfølgelig har haft megen fornøjelse af, alle de bøger, han har skrevet om dansk osv., så takker jeg for oplysningen om, at det er Byskov, der skulle have lanceret udtrykket. Men jeg tror stadig væk, at hr. Madsen-Mygdal brugte udtrykket i sin regeringstid indtil 1929 for at få gennemført den revaluering, som Madsen-Mygdal ønskede. Jeg har ikke læst alle forhandlingerne igennem fra den tid, men jeg går i al fald ud fra, at det var Madsen-Mygdal, der førte ordet på dette område, og ikke undervisningsministeren, som jeg går ud fra Byskov var, eller som jeg næsten ved var undervisningsminister i den tid. Hvad andet skulle Byskov jo næsten have været?

Så sagde økonomiministeren, at han havde den samme holdning som i maj. Det er jeg glad for at høre. Nu kan der ligge så meget i en holdning, men jeg går ud fra, at ministeren har nøjagtig de samme tanker som i maj. Det, jeg spurgte om, var realiseringen af tanker. Jeg fik et lidt udflydende svar på, om ministeren ville realisere de tanker, han havde fremført i maj.

Ministeren siger, at man har en samlet økonomisk målsætning. Ja vel, det har vi jo set, man har en målsætning. Alle har vi vel en politisk målsætning. Det, jeg reelt har efterlyst, er, hvilke veje man vil gå for at nå denne målsætning. Er det udelukkende igennem trepartsforhandlingerne, man ønsker at nå denne omkostningsdæmpning? Det eneste, vi har set, er trods alt stadig væk skattestigninger, som ikke har en pind – jo, det har en pind at gøre med omkostningsdæmpning, men det har den modsatte virkning, det dæmper i al fald ikke omkostningerne. Det er derfor, vi som medlemmer af dette ting, som ønsker at være med til det samarbejde, som ministeren efterlyser, efterlyser kontante udspil, og vi har ingen fået. Hvad vi sådan set ved, det er kun, hvad vi kan lugte os til igennem pressen. Det eneste, vi ved, det er en økonomisk målsætning, men ikke vejene. Jeg beklager, at ministeren ikke ved denne lejlighed kunne give kontante oplysninger om, hvilke veje det er man vil gå for at nå denne målsætning, man har stillet op.

Ib Christensen (DR):

Jeg vil gerne bekræfte, at økonomiministeren havde ret i sin oplysning om, at det var Jens Byskov, der lancerede udtrykket »den ærlige krone«. Og til yderligere supplement af hr. Arne Bjerregaards historiske viden kan jeg sige, at det var såmænd Stauning, der gennemførte »den ærlige krone« med fuldstændig destruerende virkninger for dansk økonomi og beskæftigelse i 1920'erne. Det mest imponerende er måske, at det skete, over et halvt århundrede før man opfandt EFs valutaslange, der har haft næsten tilsvarende destruerende virkninger for dansk beskæftigelse og økonomi i disse år.

Til hr. Poul Nielson, der synes, at retsforbundet i denne debat ikke havde vist nogen særlig positiv holdning til tilbageholdenhed i indkomstudviklingen, vil jeg sige, at det forsøgte jeg nu ellers at give udtryk for i min ordførertale. Det, vi har lagt vægt på ved at drage netop renteproblematikken ind i debatten, er også at bidrage til en mere nuanceret vurdering af, hvad der er årsag til Danmarks økonomiske besværligheder, end det, man gang på gang hører gennem den borgerlige presse og borgerlige politikere, nemlig at det er lønhøjden, der er det store dyr i åbenbaringen, og det, der er årsag til al landsens ulykker. Denne hensigt burde da i og for sig ikke frastøde en socialdemokrat, selv i disse SV-tider.

Økonomiministeren holdt en tale her, som var båret af megen ydre tyngde, men desværre var den ydre tyngde ikke helt i proportion med den indre troværdighed, fordi økonomiministeren jo siger, at vi skal begrænse forbruget, og at vi ikke skal have et større forbrug, end produktionen kan bære. Så langt, så godt. Det er i og for sig en banalitet, det er en kendsgerning, at så får vi jo inflationen. Det, der giver anledning til at sætte spørgsmålstegn ved troværdigheden hos regeringen, er, at netop de indkomster, bag hvilke der ikke ligger skygge af produktion, nemlig jordværdistigningerne, hvad gør man dér? Der letter man beskatningen. Alle andre steder forhøjer man. Momsen bliver skruet op, personfradraget bliver forringet, og der ved bliver indkomstbeskatningen forhøjet. Men lige netop på dette punkt, ene af alle, bliver beskatningen sænket. Derfor taber regeringen altså i troværdighed, når den netop

[Ib Christensen]

på dette område siger, at her skal forbrugsmulighederne sandelig ikke begrænses. Her skal de forøges. Det er jo det, man gør, når man letter jordbeskatningen. Så forøger man forbrugsmulighederne, der opstår ved disse arbejdsfri gevinster.

Den anden ting, som ministeren sagde, var, at det er de mindre indtægter, der har størst fordel af en indkomstilbageholdende politik, altså en indkomspolitik. Deraf følger så åbenbart den logik, at eftersom det er de mindre indkomster, der har de største fordele, så er det også dem, der skal bære de største byrder ved denne indkomspolitik. Det kan måske så give en slags logisk forklaring på, at man har forhøjet momsens til 20¼ procent og forringet personfradraget for folk, med ødelæggende virkning for f. eks. pensionisterne.

Derfor vender jeg altså tilbage til, at hvis man skal have en tilbageholdenhed i indkomspolitikken, så bliver man nødt til at lave en jord-, bolig- og skattereform, som er acceptabel for lønmodtagerne. Det er det, regeringen ikke vil, ikke tør, ikke kan, ikke vil.

Dernæst bør man give det private arbejdsmarkeds parter det fulde ansvar for deres egne anliggender og ikke give dem det indtryk, at man vil redde situationen for dem, for så ender de ikke på noget samfundsøkonomisk forsvarligt.

Hvis regeringen også ville gøre disse to ting, så ville den vinde i troværdighed. Men da den ikke gør nogen af delene, så kan dens formaninger desværre falde på stengrund, fordi der ikke er noget at have troværdigheden i.

Ole Olsen (SF):

Det er den socialdemokratiske ordfører, hr. Poul Nielson, som kalder mig op én gang til. Hr. Poul Nielson sagde – og det er jo ganske korrekt – at skal man se på konkurrenceevnen, så må man se på alle faktorerne. Man må både tage hensyn til lønnen og til renten. Det er da klart. Det vil jeg være den sidste til at bestride.

Men nu er det altså sådan, at hr. Poul Nielson er herinde for at repræsentere bl. a. danske arbejdere. Jeg synes, vi må prøve at kigge lidt nærmere i statistikken, f. eks. den sidste, vi har set fra OECD, »Economic Out-

look – Occasional Studies«, hvor man har indekstal for, hvordan arbejds lønningerne har udviklet sig pr. stk. i de forskellige lande. Jeg kan da oplyse hr. Poul Nielson om, at i Danmark er indeksudviklingen fra 1963 92,4 frem til 1977 94,6, det vil sige meget, meget lille. Sammenligner vi med, hvordan lønudviklingen har været i andre lande pr. stk., så har den i Tyskland været 92,1–110,5, Sverige 103,8–113,3, Japan 103,1–145,3, altså lande, vi konkurrerer med på verdensmarkedet, hvor Danmark har klaret sig »bedre« lønmæssigt set, end de lande har. Jeg siger »bedre« i citationstegn, for jeg er ikke sikker på, at danske arbejdere synes det samme.

Ja men, vil hr. Poul Nielson så sige, man bruger ingen moral her, det gør man aldrig i økonomi. Skal vi gøre noget, så kommer man, så vidt jeg kan se, automatisk til at rette bager for smed. Det er da rigtigt, at man kan skære ned på begge dele og holde tilbage på begge dele, men finder hr. Poul Nielson ikke, at det er rimeligt, på baggrund af den udvikling, der har været, at det var renten, man forsøgte at gøre noget ved, og ikke lønningerne?

Jeg er lidt chokeret over, at hr. Poul Nielson i dag kan tage den stilling, som han tager. Vi har ved tidligere debatter debatteret timelønnens højde, og det er klart, at dér har udviklingen været en anden. Måske har hr. Poul Nielson været lidt tilbøjelig til at have timelønnen i hovedet, når man snakker om det her. Det er nu bare ikke det, man skal have. Jeg håber, at hr. Poul Nielson vil forandre sig og blive den danske arbejder en god ven.

Formanden:

Hr. Alfred Hansen for en kort . . . vel, hr. Alfred Hansen ønsker ikke ordet. Økonomiministeren har ordet.

Økonomiministeren (Anders Andersen):

Ja, hr. Alfred Hansen kunne såmænd godt have taget ordet, for jeg har ingen bemærkninger til hr. Alfred Hansen.

Når jeg tager ordet, så er det alene, fordi jeg synes, at er det ikke lige smart nok af hr. Ib Christensen at dreje mine udtalelser derhen, at jeg skulle have sagt, at de med de små indtægter må være interesserede i, at der ingen indtægtsstigninger er? Det, jeg sagde,

[Økonomiministeren]

var, at de med de små indtægter må være interesserede i, at vi kan holde prisstigningerne og inflationen i ave her i landet, for de rammes hårdest. Jeg tror, at vi er nogle stykker herinde, der godt kan klare sig, selv om inflationen kører videre, for hvis man har en indtægt, hvor man ikke bruger det hele til det daglige forbrug, så er der et vist overskud, selv om det daglige forbrug stiger, men det overskud er jo vældigt begrænset for dem, der kun lige har til det daglige forbrug. Derfor synes jeg, hr. Ib Christensen, at så smart skal man ikke være, og så smart kan man faktisk ikke tillade sig at være, at man stiller tingene på hovedet i forhold til det, jeg sagde, og jeg tog ordet for at sige det.

Og så tog jeg ordet for at sige til hr. Jørgen Jensen, at så smart kan man vel i og for sig heller ikke være, at man ligesom stiller det op sådan, at man selv fortolker, hvad det er, man vil have fortolket i den retning i forbindelse med overenskomstforhandlingerne. Jeg har ikke ønsket at svare på spørgsmål om overenskomstproblemerne, for det forhandles imellem arbejdsmarkedets parter, og det forhandles ikke her i folketinget imellem hr. Jørgen Jensen og regeringen eller mig. Derfor kan hr. Jørgen Jensen ikke lægge det i det, som han selv vil lægge i det, ligesom det citat, han brugte, om, hvad jeg havde udtalt, var lige så forkert. Det vil jeg bare understrege, og det var det eneste, jeg ville sige.

(Kort bemærkning).

Ib Christensen (DR):

Jeg har i og for sig ikke anfægtet, at ikke også de små indkomster selvfølgelig skulle være stærkt interesseret i en udvikling, der ikke betyder inflation. Det, jeg bare tillod mig – for dog at prøve at finde en vis logik i regeringens fordelingspolitik – at sige, var, at det måske er derfor, de små indkomster kommer til at bære de højeste byrder gennem den moms politik, man fører, og den politik, man har ført med hensyn til personfradraget. Det er såmænd det hele. Nu forstår jeg, at der ingen sammenhæng er mellem disse to ting. Der er altså heller ikke på det punkt noget, der bare ligner logik, i regeringens politik.

(Kort bemærkning).

Alfred Hansen (DR):

I ministerens forrige svar til mig sagde ministeren, at hr. Alfred Hansen overhovedet ingen nøgle havde til at løse dagens problemer. Desværre har jeg ikke fået mulighed for at bevise, at jeg har nøglen til at løse en del af tidens problemer; derimod har vi ministerens bevis for, at hverken ministeren eller regeringen er i stand til at løse de nuværende problemer, og det er jo sådan set lige så beklageligt.

Jeg synes nok, at hr. Poul Nielson havde en lidt mere nuanceret formulering vedrørende selve renteproblematikken i sit sidste indlæg, men det var jo også i sidste ombæring, det kom. Skulle der komme en lidt positiv holdning over for at skabe grundlag for en rentesænkning, så var det nu, den skulle komme. Vi har aldrig fra retsforbundets side påstået, at det var renten, der var den eneste omkostningsfaktor. Vi har blot ønsket med debatten at få de andre partier i folketinget til at se lidt mere nuanceret på omkostningsfaktorerne og få folketingets partier og regeringen til at fokusere på renten som en af de store omkostningsfaktorer for erhvervslivet.

Og så kan jeg beklage, at ministeren ikke ville svare på mine spørgsmål. Jeg synes, de var relevante og centrale. Jeg synes, det er opmuntrende trods alt at erindre sig, at hr. Erling Olsen i TV-Tinget for et halvt års tid eller et år siden sagde: der er bevis for, at renten er en lige så stor belastning som lønningerne. Senere sagde samme hr. Erling Olsen: jeg forsøgte at føre. . . .

Formanden:

Boligministeren!

Alfred Hansen (DR):

. . . den daværende hr. Erling Olsen, nuværende boligminister, hr. Erling Olsen: jeg forsøgte at føre bevis for, at renten er en lige så stor omkostning som lønningerne. Hr. Thomas Nielsen sagde i sin 1. maj-tale 1978, at det ikke er lønningerne, men renten, der belaster omkostningerne. Det interesserer åbenbart regeringen i dens nuværende udformning lige så lidt som i dens tidligere, men det er dog glædeligt at konstatere, at der findes medlemmer af den socialdemokratiske folketingsgruppe, som har en anden holdning til denne problemstilling.

[Alfred Hansen]

Jeg håber, at vi med denne debat også har bidraget til en debat om dette problem fremover. Ikke mindst set i relation til de igangværende overenskomstforhandlinger synes jeg det er rart, at arbejdsmarkedets parter kunne have fået en klar tilkendegivelse om regeringens planlagte bestræbelser på at bringe renten ned. Vi har derimod desværre fået en dokumentation for, at man ikke vil gøre noget, men at man vil overlade det til løntilbageholdenhed, som åbenbart er en nødvendig forudsætning for at kunne bringe renten ned.

Jeg kunne prøve endnu en gang at stille ministeren et spørgsmål, og det skal være: vil man udelukkende over løntilbageholdenhed skabe grundlag for, at betalingsbalanceproblemet kan løses, og først derefter bringe renten ned? Er det udelukkende gennem løntilbageholdenhed, at man fremover. . .

Formanden:

Det er anden gang i dag, at hr. Alfred Hansen kraftigt overskrider taletiden. Det er en uvane, og det er ikke særlig rimeligt over for andre i tinget.

Hermed sluttede forespørgslen.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Arbejdsmarkedsudvalget (18/1 79):

Udtræder: Thomas Thomsen

Ny stedf.: Jørgen Junior

Udv. om off. arbejder (18/1 79):

Udtræder: Nauerby

Ny stedf.: Knud Lind

Retsudvalget (18/1 79):

Udtræder: Birgit Fogh-Andersen

Ny stedf.: Annelise Gotfredsen

Retsudvalget (18/1 79):

Udtræder: Voigt

Ny stedf.: Knud Lind

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 19. januar, kl. 11.00.

Angående dagsordenen henviste formanden til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 16.07
